

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1986

Lauri Kettunen

**Maatalouden
taloudellinen
tutkimuslaitos**

Luutnantintie 13
00410 HELSINKI
puh. 90—563 3133

Tutkimuslaitoksen johtaja
prof. Matias Torvela

Maatilatalouden osasto
Osastonjohtaja
prof. Matias Torvela

tutkijat:

Juhani Ikonen
Anna-Maija Heikkilä
Maija Puurunen
Juhani Leppälä
Ossi Ala-Mantila

Markkinatutkimusosasto
Osastonjohtaja
prof. Lauri Kettunen

tutkijat:

Lulu Siltanen
Paavo Mäkinen
Mikko Ryökäs
John Sumelius

**Kannattavuustutkimus-
toimisto**

Toimistonjohtaja
maist. Heikki Järvelä

tutkijat:

Hilkka Rainio
Aino-Maija Aarnio
Seppo Holmström

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja N:o 52
Publications of the Agricultural Economics Research Institute,
Finland, No. 52.

SUOMEN MAATALOUS

VUONNA 1986

Lauri Kettunen

Helsinki 1987

Esipuhe

Aikaisempien vuosien tapaan tämä julkaisu sisältää lyhyen katsauksen Suomen maatalouteen vuonna 1986. Monet tilastot ovat vielä hyvin ennakkollisia julkaisun mennessä painoon, joten niitä on syytä käyttää varoen. Ennen muuta tulokehitystä koskeva arvio on ennako, joka tulee todennäköisesti muuttumaan, koska lopulliset tiedot joistakin sen eristä saadaan vasta parin vuoden kuluttua. Monet tuotantoa ja hintoja koskevat tilastot valmistuvat kuluvan vuoden alkupuolella ja ovat tällöin tarkistettavissa virallisista tilastoista. Tässä esitetyt arviot palvelevat siis niitä, jotka tarvitsevat alustavan kuvan maatalouden kehityksestä vuonna 1986.

Julkaisun III osassa on lyhyt katsaus maatalouspolitiikan keskeisimpiin tapahtumiin vuonna 1986. Sekin sisältää vielä joitakin ennakkotietoja, mutta antaa toi-

vottavasti lukijalle kuvan maatalouspolitiikkamme päälinjoista.

Julkaisu ei olisi mahdollinen ilman tutkimuslaitoksen henkilökunnan työpanosta. Kiitän Lulu Siltasta, Jaana Ahlstedtiä, Helena Jokista, Jukka Kolaa, Juhani Leppälää, Paavo Mäkistä, Maija Puurusta ja John Sumeliusta Tutkimuslaitoksesta sekä Helena Seréniä Maatalushallituksesta kaikesta saamastani avusta. Mahdolliset virheet ja puutteet ovat tietenkin tekijän vastuulla. Samoin tässä esitetyt arviot ja kannanotot ovat tekijän omia, eivätkä edusta tutkimuslaitoksen kantaa.

Maatalousalan Tiedotuskeskus (Mat) on yhdessä tutkimuslaitoksen kanssa kustantanut tämän julkaisun. Tutkimuslaitos esittää Mat:lle parhaat kiitokset saamastaan tuesta.

Helsingissä 20. tammikuuta 1987

Lauri Kettunen

SISÄLLYSLUETTELO

I	Yleiskuva Suomen maataloudesta	3
	1. Maatalouden asema kansantaloudessa	3
	1.1. Bruttokansantuote ja työvoima	3
	1.2. Taloudellinen kasvu	4
	1.3. Suomalainen maatila	4
II	Tuotanto, hinnat ja maataloustulo	7
	2. Kasvinviljelytuotanto	7
	2.1. Sääolot	7
	2.2. Pinta-alat ja sadot	7
	3. Kotieläintuotanto	10
	4. Kulutus	11
	5. Ulkomaankauppa	12
	6. Hintaratkaisut	13
	6.1. Kevään hintaratkaisu	14
	6.2. Syksyn hintaratkaisu	17
	6.3. Tuottajahinnat	18
	7. Tulokehitys maataloudessa	18
	7.1. Tuloerot	18
	7.2. Maataloustulo vuonna 1986	19
III	Maatalouspolitiikkaa	21
	8. Yleistä	21
	9. Maataloustulolain uudistus	22
	10. Tuotannon säätely	22
	10.1. Tuotannon rajoitus	24
	10.2. Maidon kaksihintajärjestelmä	26
	10.3. Kanamunantuotannon kiintiöinti	27
	10.4. Vientikustannusmaksut	27
	10.5. Tuotannon tukeminen	28
	11. Hintapoliittinen tuki	28
	12. Investointituki	29
	13. Sosiaalipolitiikkaa	29
	14. Onko ruoka kallista	30
IV	Yhteenvedo ja loppupäätelmiä	33
	Liitteet	35

I Yleiskuva Suomen maataloudesta

1. Maatalouden asema kansantaloudessa

1.1. Bruttokansantuote ja työvoima

Varsinaisen maatalouden osuus koko kansantaloudesta on pieni kaikissa teollisuusmaissa. Tähän on hyvin luonnollinen selitys. Osa aikaisemmin maatalouteen liittyneistä toiminnoista on siirtynyt maatalouden ulkopuolelle. Maatalous oli ennen hyvin omavarainen, mutta nyt se käyttää paljon ostopanoksia: lannoitteita, koneita, polttoaineita, palveluja, jne. Maatalouden osuus on myös alentunut jatkuvasti, koska maataloustuotanto ei

ole kasvanut niin paljon kuin tuotanto muissa sektoreissa. Syynä on se, että elintarvikkeiden kulutuksen kasvu on ollut hidas eikä vienti ole kannattavaa.

Maatalouden osuus bruttokansantuotteesta on Suomessa noin 4.5 % (taulukko 1). Maatalouden osuus työllisestä työvoimasta on puolestaan runsaat 9 %. Luku on siis BKT-osuuteen nähden kaksinkertainen. Se kuvastaa osaltaan maatalouden matalaa tulotasoa, mutta toisaalta on huomattava, että viljelijöiden tuloista vain noin puolet tulee maataloudesta. Suuri osa heistä työskentelee osittain maatalouden ulkopuolella.

Maatalouden investointien (4579 milj. mk) osuus koko kansantalouden investoinneista oli 6.4 % vuonna 1984. Tämä osuus on alentunut hieman hitaammin

Taulukko 1. Bruttokansantuote ja työlliset työntekijät koko kansantaloudessa ja maataloudessa.

Vuosi	Bruttokansantuote			Työlliset työntekijät		
	yhteensä mrd. mk	maatalous mrd. mk	%	yhteensä 1000	maatalous 1000	%
1960	14.08	1.51	10.7	2 097	618	29.5
1965	23.15	2.04	8.8	2 171	539	24.8
1970	38.91	2.70	6.9	2 126	404	19.0
1975	92.95	5.06	5.4	2 221	277	12.5
1980	172.51	7.78	4.5	2 328	251	10.8
1981	195.29	7.65	3.9	2 353	250	10.6
1982	218.82	9.39	4.3	2 377	255	10.7
1983	245.53	11.12	4.5	2 390	246	10.3
1984	273.61	12.20	4.5	2 413	242	10.0
1985	296.71	12.33	4.2	2 437	228	9.4

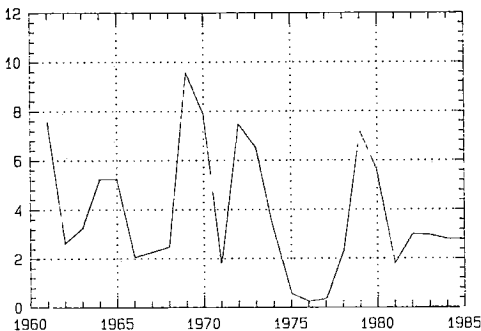
Lähde: Tilastollinen vuosikirja 1985/86 ja tilastokatsauksia-sarja.

kuin maatalouden kansantulo-osuus. Vuonna 1960 maatalouden investoinnit olivat noin 8.5 % kaikista investoinneista.

1.2. Taloudellinen kasvu

Taloudellinen kasvu hidastui Suomessa vuonna 1986. Viennin kasvu jäi vähäiseksi. Neuvostoliiton kanssa käytävä kauppa joutui epätasapainoon öljyn hinnan romahtamisen takia. Tuonnin arvo laski hyvin voimakkaasti ja kun kauppa on bilateraalista, vientiä olisi vähennettävä vastaavasti tai Neuvostoliitosta tulisi tuoda lisää. Tasapainottaminen ei kuitenkaan onnistunut toivotulla tavalla ja niin vientiä jouduttiin vähentämään jossain määrin, millä oli tietenkin työttömyyttä lisäävä ja tuotantoa alentava vaikutus. Tosin vientiylijäämää ei leikattu läheskään täydellä määrällä, koska kauppa voidaan tasapainottaa pitemmällä aikavälillä.

Bruttokansantuotteen kasvu jäi alustavan arvion mukaan 1.5 %:iin vuonna 1986. Siten 4 vuotta jatkunut tasainen noin 3 %:n suuruinen kasvuvauhti hidastui tuntuvasti. Suomen taloudellinen kehitys poikkesi siis selvästi muiden OECD-maiden talouskasvusta, joka oli keskimäärin noin 3 %. On vielä vaikea sanoa, oliko syynä yksinomaan vain viennin kasvun pysähtyminen vai missä määrin myös maan sisäiset talouspoliitti-

Kuvio 1. Bruttokansantuotteen volyymin kasvu, %/vuosi.

set ratkaisut vaikuttivat kehitykseen. Keväällä tehdyt työmarkkinaratkaisut nostivat palkkatasoa noin 5–6 %, mikä oli ilmeisesti liian suuri kilpailijamaihin verrattuna. Käytettävissä olevien tulojen arvioitiin nousseen viime vuonna reaalisesti noin 3 %.

Taloudellisen kasvun hidastuminen näkyy työttömyyden lisääntymisenä vajaan 7 %:iin vuositasolla. Talvella 1987 sen pelätään nousevan jo noin 7 %:iin, jolloin siis työttömiä voisi olla noin 190 000 henkeä.

Työttömyyttä pidetäänkin vaikeimpana talouspoliittisena ongelmana. Inflaatio on nimittäin hidastunut koko ajan ja se oli vuoden lopussa noin 3 % vuositasolla. Tuontihintojen ennen muuta öljyn hinnan alentuminen on edesauttanut tätä kehitystä, mutta edellä mainittu maltillinen palkkakehitys on myös tukenut hintojen nousun hidastumista.

Ulkomaankauppa on ollut riittävän tasapainoinen lukuunottamatta Neuvostoliiton kauppaa. Kaupan epätasapaino ei ole vaikeuttanut talouspolitiikan hoitoa siinä määrin kuin vielä 1970-luvulla. Suomen markka joutui kuitenkin vuoden puolivälissä devalvaatiospekulaation kohteeksi, jolloin valuuttavaranto aleni hyvin nopeasti ja Suomen Pankin täytyi pitää yllä korkeaa päivälukuottotasoja, mikä oli varmaan talouselämää vaikeuttava vaikutus. Tilanne tasapainottui kuitenkin vuoden loppupuolella ja valuuttavaranto on jälleen varsin hyvä.

Metsätalous oli vaikeuksissa vuoden alkupuolella, mutta Länsi-Euroopan markkinoiden elvyttyä metsäteollisuuden tuotteiden vienti kasvoi nopeasti vuoden loppuun mentäessä. Se tuki myös selvästi taloudellista kehitystä.

1.3. Suomalainen maatila

Suomen maatalous perustuu perheviljelyyn. Keskimääräinen tilakoko on edelleen varsin pieni, vajaa 12 ha, vaikka se onkin noussut jonkin verran viime vuosina (taulukko 2). Pieniä tiloja jää pois tuotannosta, jolloin tietenkin keskimääräinen tilakoko kasvaa. Suurempien tilo-

jen lukumäärä ei ole paljoakaan lisääntynyt. Nykyinen maatalouspolitiikka ei myöskään tue suurten tilojen muodostamista, sillä uusien tilojen perustaminen on luvanvaraista ja ylin sallittu tilakoko on myös samalla asetettu varsin alas. Tilakokoa voi käytännössä nostaa pellon

vuokrauksella.

Vuokrapeltoa oli vuonna 1984 yhteensä 252 000 ha. Koska maan hinta on korkea eikä tiloja mielellään myydä, pellon vuokraaminen näyttää olevan tulevaisuudessa ainoa keino nostaa tilakokoa.

Taulukko 2. Tilojen jakaantuminen eri suuruusluokkiin ja keskimääräinen tilakoko (yli 1 ha tilat).

	1959		1969		1977		1984	
	1000	%	1000	%	1000	%	1000	%
1—4.9	147.6	44.6	108.8	36.6	75.7	31.8	60.0	29.4
5—9.9	101.8	30.7	98.0	33.0	76.2	32.1	58.0	28.5
10—19.9	62.2	18.8	68.0	22.9	58.7	24.7	53.9	26.4
20—49.9	18.0	5.4	20.6	6.9	24.4	10.3	28.7	14.1
50-	1.6	0.5	1.9	0.6	2.7	1.1	3.3	1.6
Yht.	331.2		297.3		237.7		203.9	
Peltoala								
1000 ha	2 614.4		2 669.1		2 477.9		2 417.9	
Tilakoko ha	7.89		8.98		10.43		11.86	

Lähde: maatalouslaskennat 1959 ja 1969 ja maatilarekisterit vuosilta 1977 ja 1984.

Taulukko 3. Pelto- ja metsäalat hehtaaria tilaa kohti eri puolella Suomea vuonna 1983.

	Peltoa ja puutarhaa	Kasvullista metsää
Uudenmaan lääni	19.2	27.9
Hämeen lääni	14.9	31.0
Vaasan lääni	12.0	25.5
Kuopion lääni	10.1	37.1
Oulun lääni	9.7	46.4
Lapin lääni	6.4	80.1
Koko maa	11.6	35.6

Lähde: Maatilarekisteri 1983.

Metsä on oleellinen osa suomalaista maatilaa. Voidaan sanoa, että keskimääräisellä maatilalla on peltoa 12 ha ja metsää 35 ha. Alueellinen jakaantuma on kuitenkin vaihteleva. Yleisesti ottaen etelässä on enemmän peltoa mutta vastavasti vähemmän metsää kuin pohjoisessa (taulukko 3).

Maatiloista on 99 % yksityisten omistuksessa. Melkoinen osa tiloista kuuluu kuitenkin eläkeläisille ja perikunnille, ja varsinaisia viljelijöiden omistamia aktiivisia tiloja on vain noin puolet tiloista. Tässäkin joukossa on ilmeisesti monta tilaa, jonka omistaja saa pääasiallisen

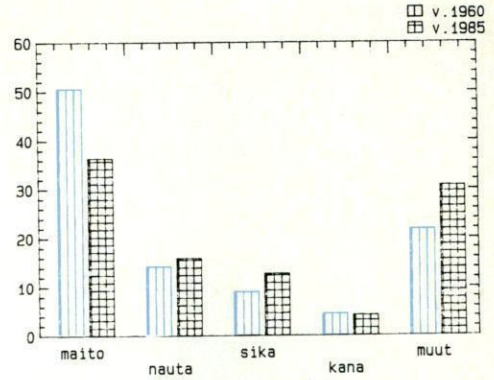
toimeentulon muusta elinkeinosta kuin maataloudesta. Maassamme on siis karkeasti sanoen noin 200 000 tilaa, mutta vain puolet niistä on varsinaisia maatiloja.

Maatilarekisterin mukaan 18.4 % yksityisten henkilöiden omistamista maataloista oli eläkeläisten hallussa vuonna 1983. Maanviljelijät ja eläkeläiset yhdessä omistivat silloin 80.2 % tiloista, perikunnat ja perheyhtiöt 19.1 %, yhteisöt 0.3 % sekä valtio ja kunnat 0.4 %.

Maataloustuotantomme on hyvin kotieläinvaltaista. Pinta-alasta käytetään suoraan kulutukseen meneviin kasvituotteisiin vain 15 %. Maidontuotannon osuus maatalouden kokonaistuotosta on noin 36 % (liitetaulukosta 5 laskettuna), ja kun otetaan huomioon vielä naudanliha, nautakarjatalouden osuus nousee 52 %:iin (kuvio 2). Tuki mukaan lukien osuus on jopa hieman suurempi. Niinpä heinän, säilörehun ja laitumen osuus koko peltoalasta on noin kolmannes.

Tuotantorakenne on muuttunut aikojen kuluessa siten, että maidon osuus on alentunut, mutta lihan osuus on kasvanut (kuvio 2).

Maatalouden erikoistuminen kiihtyi erityisesti 1960 ja 1970-luvuilla. Aikaisemmin lähes kaikilla tiloilla tuotettiin maitoa, mutta viime vuoden kesäkuussa maidonlähettäjätiloja oli vain 63 000 (liitetaulukko 2). Noin puolet tiloista harjoittaa pelkästään kasvinviljelyä.

Kuvio 2. Eri tuotteiden osuus kokonaistuotosta vuosina 1960 ja 1985.

Metsätalouden lisäksi viljelijät harjoittavat varsinaisen maatalouden rinnalla monia muitakin elinkeinoja. Erityisen merkittävä on turkiseläinten kasvatusta, jota tosin harjoitetaan myös omana ammattina. Kalastus niin kauppa- kuin kotitarvekäyttöönkin on myös merkittävä. Metsästystäkin harjoitetaan joskus jopa varsinaisena ammattina.

Puutarhatuotanto on myös mainittava tulon lähde. Marjoja voidaan viljellä varsinaisen maatalouden yhteydessä. Metsämarjojen keruu antaa eräillä Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla joillekin perheille huomattavan lisäansion.

II Tuotanto, hinnat ja maataloustulo

2. Kasvinviljelytuotanto

2.1. Sääolot

Kevät 1986 oli aikainen. Kylvöt alkoivat monin paikoin jopa kaksi viikkoa normaalia aikaisemmin. Ne saatiin tehtyä myös hyvissä oloissa. Alkukesä oli kuitenkin hyvin kuiva. Sademäärät jäivät kesäkuussa selvästi alle normaalin. Heinäkuussa saatiin kuitenkin sateita jopa runsaastikin, mutta maan kaakkoisosa kärsi kuivuudesta tällöinkin. Koko kesän sademäärä oli normaali.

Hyvän sadon saamiseksi toukokuun olisi oltava vähäsateinen, jotta kylvöt saataisiin suoritettua nopeasti, mutta kesäkuussa tarvittaisiin sateita orastumista varten. Loppukesästä sademäärät saisivat jälleen olla vähäisempiä. Sää on kuitenkin Suomessa normaalisti varsin vaihteleva, joten se ei tue viljelijän toivomuksia kuin vain joinakin vuosina. Niinpä sademäärät olivat varsin normaalit viime kasvukautena, mutta väärin ajoituneet. Kesäkuun sademäärät jäivät puoleen normaalista, mutta loppukesästä saatiin yli normaalin.

Kasvukauden lämpösumma oli 1100—1300 vuorokausiastetta (vrk°C) Etelä- ja Keski-Suomessa ja 900—1000 vrk°C Pohjois-Suomessa. Kasvukausi oli lämpötilan puolesta viikon pari edellä normaalia elokuuhun saakka, jolloin säätilassa tapahtui muutos epävakaiseen suuntaan ja loppukesästä lämpötilat jäivät alle normaalin. Kuitenkin koko kas-

vukauden lämpösummat olivat Etelä-Suomessa 3—5 % (Kaakkois-Suomessa jopa 9 %) yli normaalin. Alkukesän sää suosi lomailijoita mutta maataloutta vain osittain. Heinä saatiin nimittäin tehtyä lähes ihanteellisissa oloissa lukuunottamatta maan pohjoisia osia, mutta kuivuus vaivasi kasvustoja alkukesästä. Sattotaso kärsi siitä hieman.

2.2. Pinta-alat ja sadot

Peltopinta-ala on alentunut vuosittain noin 20 000 ha. Näin kävi myös vuonna 1986. Kokonaispeltoala aleni 18 500 ha eli 0.8 %. Viljelty peltoala aleni vieläkin enemmän, 49 000 ha. Kesannointi kasvoi 34 000 ha, mihin oli syynä kesannointisopimusten käyttö. Yhteensä 60 000 ha peltoa oli sopimusten piirissä ja loput 44 000 normaalissa kesannossa. Muutoin viljelemättä oli 111 400 ha, missä määrässä on hieman lisäystä edellisvuodesta. Pellovarausjärjestelmän alaista peltoa oli enää 19 100 ha. Purkautuvien sopimusten alainen pelto jäänee kokonaan pois viljelyksestä, mitä osoittaa viljelemättä jääneen peltoalan kasvu.

Viljelyala väheni pääosin rehuviljan osalta. Rukiin ala pieneni, mutta kevätvehnän ala nousi hieman, joskaan ei vielä niin paljon kuin olisi toivottavaa leipäviljan omavaraisuuden nostamiseksi riittävälle tasolle. Ohran viljely väheni erityisen tuntuvasti (48 200 ha).

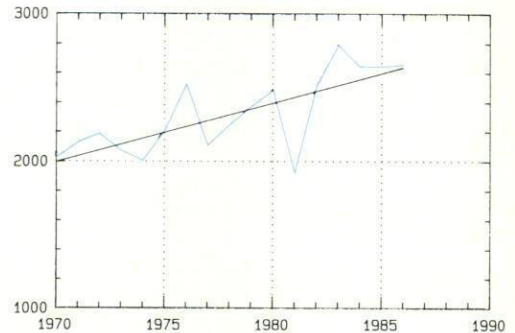
Taulukko 4. Tärkeimpien viljelykasvien korjatut pinta-alat ja sadot vuosina 1985 ja 1986.

	1985			1986		
	Ala	Sato		Ala	Sato	
	1000 ha	100 kg/ha	yht. milj.kg	1000 ha	100 kg/ha	yht. milj.kg
Syysvehnä	15.6	31.2	48.6	15.3	36.1	55.3
Kevätvehnä	141.4	30.0	423.5	150.5	31.5	473.8
Ruis	30.9	23.7	71.8	26.6	26.6	70.6
Ohra	645.7	28.7	1853.8	589.4	29.1	1713.8
Kaura	411.3	29.6	1217.8	403.2	29.1	1174.5
Peruna	39.4	179.6	707.8	39.4	196.2	773.2
Sokerijuurikas	31.2	237.0	739.4	29.1	272.3	792.2
Heinä	397.7	41.6	1654.1	387.4	40.4	1564.1
Säilörehu	222.9	204.2	4552.5	231.7	214.2	4962.9
Öljykasvit	57.7	15.5	89.3	74.8	16.6	123.9
Muut kasvit	43.1			40.6		
Yhteensä	2036.9	2649¹	5323²	1988.0	2663¹	5310²
Korjaamatta				13.0		
Laidun	169.8			156.6		
Kesanto	69.7			103.7		
Pellonvaraus	26.4			19.1		
Muu maa	107.6			111.4		
Peltoala yht.	2410.4			2391.9		

¹⁾ ry/ha ilman olkia, ²⁾ milj. ry. ilman olkia

Korjuusäät olivat paikoin vaikeat, ja noin 13 000 ha viljasta (pääasiassa ohraa ja kauraa) jäi korjaamatta. Siitä huolimatta viljan laatu oli hyvä, jopa vuosikymmenen paras. Esim. kevätvehnän hehtolitraino oli 81 kg, mikä on huomattavasti yli normaalin. Alkukesän kuivuus johti siis parempaan laatuun, jolloin hehtaarisadot kärsivät ehkä hieman. Rehuviljaa viljellään kuitenkin energian takia ja valkuaisista täydennetään varsinaisista valkuaiskasveista. Sen tähden tavoitteena ovat korkeat hehtaarisadot eikä valkuaispitoisuuden korottaminen. Koko viljasato oli 5 320 milj. kg eli 122 mij. kg pienempi kuin edellisvuonna.

Vehnän viljelyala on noussut lähelle omavaraisuustarvetta. Lievää alan kasvua tapahtui viime vuonnakin ja niin vehnän kokonaissato kasvoi hieman edellisvuodesta. Hehtaarisato oli hieman yli

Kuvio 3. Kokonaissato ilman olkia vuosina 1970—86, ry/ha.

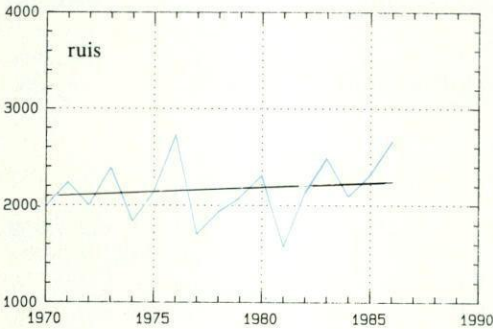
trendisadon. *Rukiin* sato oli lähes sama kuin vuonna 1985. Se on riittämätön kotimaiseen kulutukseen, joka on noin 100 milj. kg.

Suurimmat muutokset tapahtuivat *rehuviljan* kohdalla. Varsinkin ohran viljelyala supistui huomattavasti (7.5%). Kun myös kauran hehtaarisadot olivat alempia kuin edellisvuonna (samalla myös hieman alle trendiarvon), jäi rehu-

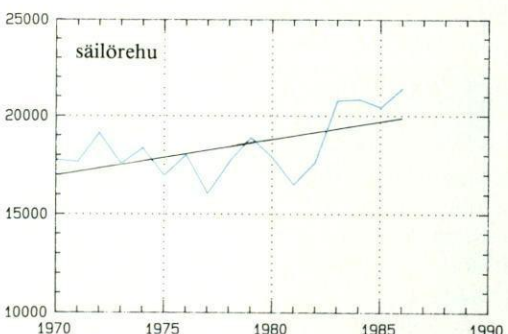
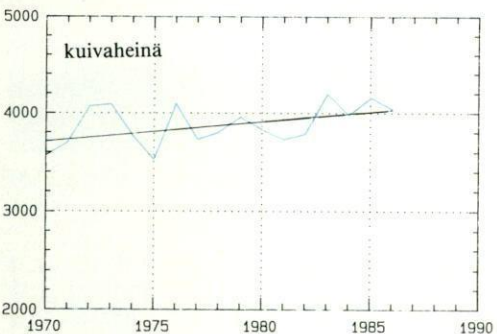
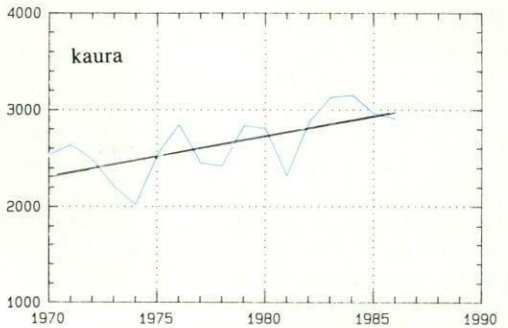
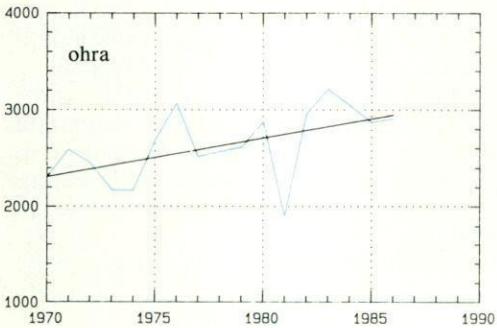
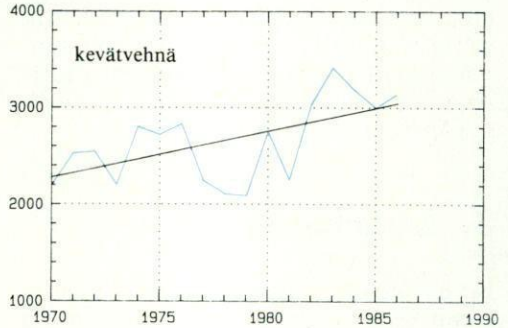
viljasato 134.3 milj. kg pienemmäksi kuin edellisvuonna. Rehuviljan ylijäämäksi arvioidaan 510 milj kg, josta käytetään kotimaassa turkiseläinten rehuksi ja teollisuuden tarpeisiin 70 milj. kg. Vientitarve on siten 440 milj. kg.

Perunan hehtaarisato oli selvästi korkeampi kuin aikoihin ja niin kokonaissatokin nousi 773 milj. kg:aan, mikä riittää hyvin kotimaiseen kulutukseen. *Sokeri-*

kg/ha

kg/ha

Kuvio 4. Tärkeimpien kasvien hehtaarisadot vuosina 1970—1986, kg/ha.

juurikkaan sato oli myös hyvä, vaikka viljelyala laskikin hieman.

Öljykasvien viljelyala kasvoi 30 % vuonna 1986. Hehtaarisasto oli yli pitkäaikaisen trendin. Näin ollen öljykasvien tuotanto saavutti kaikkien aikojen ennätöksensä. Kasviöljyjä onkin nyt yli kotimaisen tarpeen, mutta rouhe voidaan kuluttaa kokonaan kotimaassa.

Rehuysikköinä mitattuna kokonaissasto oli 5310 milj. ry (ilman olkia) eli lähes sama kuin edellisvuonna. Tätä tulosta paransi hieman säilörehun tilastoinnin muuttuminen. Hehtaaria kohti laskettuna sato oli 2663 ry/ha eli hieman suurempi kuin vuonna 1985. Kokonaisuutena ottaen sato oli normaali eli pitkäaikaisen trendin mukainen.

3. Kotieläintuotanto

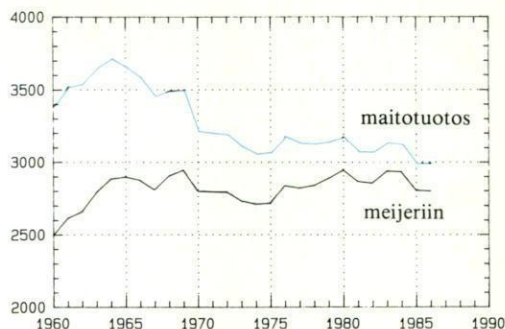
Kotieläintuotantoa on pyritty rajoittamaan kaikkiin mahdollisiin keinoin viennin vähentämiseksi. Niinpä tuotantoluvut osoittavatkin pääasiassa alenevaa suuntaa.

Maidontuotanto aleni hieman viime vuonna. Alkuvuodesta tuotannon aleneminen oli vajaa 2 %, mutta vuoden loppupuolella tuotanto ylitti edellisvuoden tason. Tilakohtaisten kiintiöiden takia (ks. jäljempänä kohta 10.2) tuotanto ei voi juuri nousta, mutta aleneminenkaan ei välttämättä ole kovin nopeaa. Vuonna 1987 ennustetaan kuitenkin maidontuotannon vähenevän jonkin verran. Siihen pakottaa myös koko tuotantoa koskeva katto.

Taulukko 5. Kotieläintuotanto vuosina 1979—86.

		1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986 ^c
Maito,	milj.l	3141	3174	3073	3068	3136	3124	2990	2970
Meijerimaito	"	2891	2949	2868	2858	2943	2935	2805	2803
Naudan-									
liha,	milj.kg	110	114	122	117	118	124	126	124
Sianliha		164	169	180	181	177	171	173	173
Kananmunat		76	79	80	82	83	88	87	84
Siipikarjanliha		14	15	17	17	18	20	21	22
Muu liha		2	2	2	2	2	2	2	2

milj. litraa

Kuvio 5. Maidontuotanto ja meijereiden vastaanottama maitomäärä vuosina 1960—86.

Maidontuotannon rajat on määrätty meijeriin tulevan maidon kohdalla. Koska maidon kulutus tiloilla on jo varsin vähäistä, sekä koko tuotannon että meijeriin tulevan maidon määrien vaihtelut ovat saman suuntaiset ja suuriset. Tuotantokatto ylittyi viime vuonna vielä noin 75 milj. litralla, joten paineita tuotannon alentamiseen on jatkuvasti olemassa.

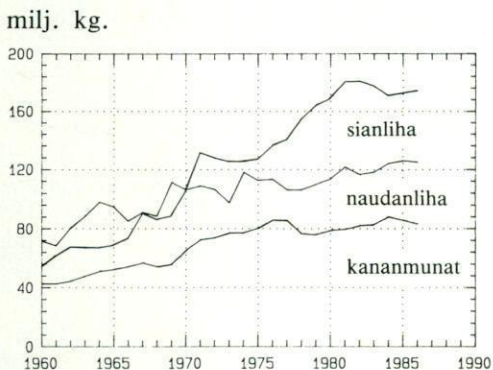
Naudanlihantuotanto on ollut viime vuosina jatkuvassa kasvussa huolimatta lypsylehmien lukumäärän alenemisesta. Vienti ylittää myös selvästi vientikaton. Viime vuonna tuotanto kääntyi hieman laskuun. Tämän kehityksen oletetaan jatkuvan myös vuonna 1987. Pitemmällä aikavälillä tuotannon voi olettaa alenevan 100—110 milj. kg:n tasolle.

Sianlihantuotanto säilyi edellisvuoden tasolla. Vientitarve on ollut vähäistä, joten siltä osin markkinatilanne on hyvä. Sianlihan vähentämissopimuksia on olemassa jossain määrin ja ne ovat purkautumassa vuoden 1987 aikana. Muutoinkin on nähtävissä paineita tuotannon lisääntymiseen päin, joskin kulutuksen kasvu tekee mahdolliseksi lievän tuotannon kasvun.

Kananmunantuotanto aleni viime vuonna noin 3 milj. kg. Tämä oli ilmeisesti seurausta kaksihintajärjestelmästä (ks. jälj. 10.3), joka tuli voimaan vuoden 1986 alussa. Se tekee taloudellisesti kannattamattomaksi tuottaa yli tilakohtaisen kiintiön. Kun toisaalta uusien kanaloiden perustamista ei juuri sallita, ja vanhoja kanaloita jää pois tuotannosta, on seurauksena kananmunien tuotannon aleneminen. Tämän kehityksen oletetaan jatkuvan myös vuonna 1987, joskin hidastuneena.

Siipikarjanlihan tuotanto säilyi edellisvuoden tasolla. Tuotannon kasvu on yleensä ollut tasaista ja markkinat ovat olleet tasapainossa. Tuotantohan perustuu sopimuksiin, joilla voidaan säädellä tuotantoa kysynnän mukaan. Siinä onkin esimerkki päätöksentekijöille siitä, miten markkinat voidaan tasapainottaa. Tosin tässä tapauksessa ulkomainen kilpailu on suljettu pois, mutta se lienee varsin perusteltua.

Muun lihan tilasto muodostuu lampaan, poron ja hevosen lihasta. Lam-

Kuvio 6. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tuotanto vuosina 1960–86.

paanlihan tuotanto on maassamme kaikista elvytystoimista huolimatta vähäistä. Lihamarkkinoita sekoittaa syksyisin jossain määrin hirvenliha, jota saatiin viime vuonna vajaa 8 milj. kg.

4. Kulutus

Maataloustuotteiden kulutuksessa ei yleensä ole suuria vaihteluja. Energiana mitattuna kulutus ei voi kasvaa, vaan pikemminkin se alenee. Tältä osin Suomen kulutus on jopa yllättävän alhainen, noin 2900 kcal (12 000 kJ). Yleensä tämä luku on noin 3000–3200 kcal mm. Euroopan maissa. Suomessa tuskin syödään vähemmän kuin muissa teollisuusmaissa, joten ero johtunee tilastojen laatimisesta. Tosin nekin pyritään tekemään samojen sääntöjen mukaan kaikissa maissa.

Maitotuotteiden osalta on yleensä todettavissa, että voin ja nestemäisten maitotuotteiden kulutus alenee, mutta juuston kulutus kasvaa. Näin kävi viime vuonnaakin. Voin kulutus aleni noin 7 % eli se on nyt noin 11 kg/capita, joskin tilastoissa on ilmeisesti varastoista johtuvaa virhettä. Kulutuslukuun sisältyy myös se voi, joka kulutetaan voi-kasviöljy -tuotteissa.

Taulukko 6. Maitotuotteiden ja margariinin kulutus henkeä kohti vuosina 1975–86.

	Maitonesteet litraa	Voi kg	Juusto ¹ kg	Margariini kg
1975	282.4	12.9	6.1	8.5
1976	278.6	12.7	6.2	8.3
1977	273.4	12.2	6.2	8.0
1978	270.0	11.9	6.5	8.3
1979	266.9	12.5	6.8	7.9
1980	263.3	11.8	7.2	7.8
1981	255.3	12.4	7.4	7.5
1982	253.1	12.3	8.2	7.7
1983	243.8	11.9	8.3	7.1
1984	240.5	11.4	8.6	6.8
1985	235.8	12.2	8.9	7.1
1986 ^e	231.3	11.4	9.6	7.2

¹Ilman rahkaa

Voin kilpailijan margariinin kulutus pysyi viime vuonna ennallaan eli se oli 7.2 kg/cap.

Kulutusmaidon kulutus aleni 2 %. Maidon käyttö ruokajuomana vähenee joukkoruokailun yleistessä. Lounasravintoloiden pöydässä on valmiina vesikannu, joten maitoa ei tarvita. Muutkin kulustottumukset johtavat samaan. Tosin on todennäköistä, että maidon sisältämät kalorit kulutetaan muissa tuotteissa, joten maidon kulutuksen väheneminen ei ole pois maataloustuotannosta.

Juuston kulutus jatkoi tasaista kasvuaan. Nousu oli edellisvuodesta 7 %. Kulutuksen kasvun uskotaan jatkuvan tulevaisuudessakin. Juusto on edelleen elintarvike, jonka tulojousto on korkea.

Taulukko 7. Lihan ja kananmunien kulutus vuosina 1975—86, kg/capita.

	Naudanliha	Sianliha	Siipikarjanliha	Kananmunat
1975	24.2	26.7	2.4	10.9
1976	23.7	25.9	2.4	11.0
1977	22.7	27.3	2.7	10.9
1978	22.1	27.8	2.5	11.6
1979	23.4	28.9	2.9	11.6
1980	23.2	29.5	3.2	11.7
1981	22.4	29.3	3.5	10.7
1982	22.0	29.6	3.4	10.6
1983	21.1	30.9	3.8	10.6
1984	21.7	31.0	4.0	10.9
1985	21.3	32.0	4.2	11.1
1986 ^e	21.2	32.8	4.5	11.7

Sianlihan kulutus kasvoi viime vuonna noin 3 %. Tämä kehitys oli ennusteiden mukainen. Sianlihan kulutuksen katsotaan nousevan tulevaisuudessa lähelle 40 kg/cap. Naudanlihan kulutus säilyi entisellä tasollaan. Sen on ennustettu alenevan, koska kotimainen tarjonta tulee ilmeisesti alenemaan lypsylehmien lukumäärän vähenemisen takia. Siipikarjanlihan kulutus nousee tasaisesti, mutta kulutustaso on kansainvälisesti ajatellen varsin alhainen. Suomalaiset eivät ole

vielä tottuneet syömään broileria. Kulustottumukset muuttuvat hitaasti.

Kananmunien kulutus nousi tuntuvasti (noin 6 %) viime vuonna tehden siten tyhjiksi aikaisemmat ennusteet siitä, että kulutus ei nousisi enää. Voimakas markkinointi ja kaksihintajärjestelmän mukanaan tuoma hintojen alentuminen ovat syynä kulutuksen kasvuun. Tosin tästä lähtien eteenpäin kulutuksen oletetaan taas pysyvän saavutetulla tasolla, ellei jotain voimakkaita toimenpiteitä oteta käyttöön kulutuksen nostamiseksi. Kananmunien liikatuotanto on suhteellisesti suurinta kaikista maataloustuotteista, joten tuotannon rajoittamisen lisäksi on syytä pyrkiä nostamaan kulutusta markkinatasapainon saavuttamiseksi.

5. Ulkomaankauppa

Vaikka maatalouden ylituotanto on vaikein maatalouspoliittinen ongelma, maataloustuotteiden tuonnin arvo on suurempi kuin viennin arvo (taulukko 8). Peruselintarvikkeita ei tarvitse tuoda. Tuonti muodostuukin hyvin monenlaisista tuotteista, joista kahvi, hedelmät ja tupakka ovat merkittävimmät. Valkuaisrehuja tuodaan myös jossain määrin, koska korkealuokkaista valkuaisista ei voida tuottaa maassamme. Osa tuonnista menee turkiseläinten rehuksi ja osa on vientiteollisuuden raaka-ainetta. Maassamme viedään mm. tupakka- ja makeisvalmisteita.

Viennin määrä aleni viime vuonna hieinan tuotannon supistumisen vuoksi (taulukko 9). Ennen muuta kananmunien vienti väheni huomattavasti eli 24 %. Myös sianlihan vienti aleni melko paljon.

Maitotuotteiden vienti säilyi kuitenkin entisellä tasolla. Viljan vienti on parina viime vuonna noussut melko korkeaksi. Viime vuonna viedtiin rehuviljaa noin 650 milj. kg.

Koska maailmanmarkkinahinnat ovat edelleen olleet matalat, maataloustuotteiden vientisubventiot ovat pysyneet lähes edellisvuoden tasolla.

Taulukko 8. Maataloustuotteiden vienti ja tuonti vuosina 1975—86, milj. mk.

	Vienti	Tuonti			
		Yht.	Kahvi ja tee	Hedelmät	Juomat ja tupakka
1975	719.8	2472.3	368.5	341.4	184.9
1976	921.4	2332.4	692.3	366.0	155.7
1977	1303.3	2899.9	1012.9	404.1	166.0
1978	1127.3	3107.2	904.4	447.1	226.9
1979	1284.2	3679.9	932.7	533.9	226.7
1980	1669.9	4598.1	1097.1	638.0	255.6
1981	2639.4	4462.2	825.4	688.9	335.1
1982	2151.9	5308.9	990.5	710.6	286.0
1983	2673.4	4888.2	1065.7	752.2	332.7
1984	2994.1	5226.5	1360.5	775.1	342.3
1985	2876.2	5388.9	1125.5	814.0	358.9
1985 ^b	2156.7	4145.9	1003.8	596.8	266.4
1986 ^b	1636.9	4237.9	1106.0	591.2	302.2

b) tammi-syyskuu

Taulukko 9. Eräiden maataloustuotteiden vienti vuosina 1975—86, milj. kg.

	Voi	Juusto	Maitojauhe	Sianliha	Naudanliha	Kananmunat	Vilja
1975	11.9	19.9	20.1	2.1	1.6	28.1	
1976	21.2	28.6	22.0	12.1	2.4	34.4	367.5
1977	15.6	32.8	29.1	11.1	0.5	33.8	693.1
1978	14.9	36.1	27.4	22.2	0.8	22.2	148.4
1979	17.4	40.3	28.1	27.2	0.3	21.0	39.8
1980	9.8	40.3	30.1	25.9	0.9	25.8	—
1981	14.7	36.8	28.0	40.6	16.0	27.5	—
1982	8.8	33.3	22.6	34.4	8.5	30.1	—
1983	26.6	32.3	39.1	26.6	16.7	32.2	20.0
1984	20.0	37.0	41.6	20.8	19.2	35.4	781.1
1985	18.6	37.0	40.1	17.8	21.5	32.9	596.4
1986 ^c	18	38	40	13	18	25	650

6. Hintaratkaisut

Maataloustuotteiden tuottajahinnoista päätetään kaksi kertaa vuodessa käytävien maataloustuloneuvottelujen yhteydessä. Neuvottelut perustuvat maataloustulolakiin, joka määrittää yleisohjeet hintojen asetannalle. Lain mukaan neuvottelut käydään valtion ja maataloustuottajain järjestöjen kesken.

Neuvotteluissa voidaan katsoa olevan kaksi vaihetta. *Ensimmäisessä vaiheessa* korvataan viljelijöille tuotantopanosten hintojen noususta aiheutunut kustannusten nousu. Sitä varten maatalouden hintaneuvottelukunta laatii maatalouden tuottoa ja kustannuksia koskevan kokonaislaskelman kolmen viimeisen kalenterivuoden määrien keskiarvojen perusteella. Hintoina käytetään edellisen ratkai-

sun ja tarkasteluhetken hintoja. Kustannusten nousu kompensoidaan lain mukaan kokonaan viljelijöille nostamalla ns. tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea niin, että kokonaistuoton lisäys vastaa kustannusten nousua.

Hintaneuvottelukunnan *kokonaislaskelmaan* kuuluvat (eräin poikkeuksin) samat tuotteet ja tuotantopanokset kuin maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kokonaislaskelmaan (ks. liite-*taulukko 5*). Määrät ovat kuitenkin kolmen edellisen kalenterivuoden keskiarvoja ja hinnat tamm- ja heinäkuun hintoja (eräin poikkeuksin). Siten hintaneuvottelukunnan laskelman tuotto ja kustannus eivät vastaa minkään vuoden todellisia lukuja.

Tavoitehinnat asetetaan maidolle, sian-, naudan- ja lampaanlihalle, kananmunille, rukiille, vehnälle, rehuohralle ja rehukauralle. Muiden tuotteiden tuottajahinnat saavat muodostua vapaasti, mutta hintamuutokset otetaan huomioon kokonaislaskelmassa. Tavoitehintojen tulisi toteutua täydellisesti. Kevään ratkaisun yhteydessä tehdäänkin laskelma, josta käy ilmi tavoitehintojen alitus tai ylitys. Alitus hyvitetään tai ylitys vähennetään kokonaan ratkaisun yhteydessä. Seuraavana vuonna tämä korjaus palautetaan (tietenkin vastakkaisena) takaisin hintoihin. Täten viljelijät saavat pitkällä aikavälillä täsmälleen sovitut hinnat. Jälkikäteen maksettavat jälkilititkin otetaan huomioon hintaratkaisussa, joten sitäkin kautta viljelijät eivät voi saada lisää hintaa.

Toisessa vaiheessa neuvotellaan maatalostulon korottamisesta. Maataloustulo on korvausta viljelijöiden omalle työpanokselle ja omalle pääomalle (velkojen korot otetaan huomioon kustannuslaskelmassa). Aikaisemmissa laeissa oli maataloustulon korottaminen sidottu yleisen ansiotason kehitykseen tai maaseudun palkansaajien tulokehitykseen. Nykyisin ei ole olemassa mitään sidonnaisuutta, vaan neuvottelijat voivat itse päättää tulokorotuksesta. Käytännössä on kuitenkin seurattu yleisiä työmarkkinaratkaisuja siten, että maataloutta on käsitelty eräänlaisena matalapalkka-alana ja ratkaisu on tehty samankaltaisena

kuin muilla kansantalouden sektoreilla. Korotus on pyritty tekemään työtuntia kohti, minkä jälkeen se on arvioitu koko maatalouden osalle maatalouden kokonaistyöpanoksen perusteella. Koska ratkaisu on aina neuvottelutulos, ei sitä voida koskaan pukea mihinkään selvään kaavaan.

6.1. Kevään hintaratkaisu

Maassamme on viime vuosina tehty yleensä kaksivuotisia tulosopimuksia. Niinpä edellinen sopimus meni umpeen viime vuonna ja työmarkkinoilla neuvoteltiin uudet sopimukset. Inflaation hidastuminen ja sen edelleen hidastaminen johtivat pitkällisten neuvottelujen ja lakkojen jälkeen kaksivuotiseen sopimukseen, jonka yleiskorotus oli SAK:n osalta 2.4 % vuodelle 1986 ja 2.6 % vuodelle 1987. Lopulliset sopimuskorotukset ovat ilmeisesti hieman suuremmat kuin varsinaiset yleiset raamisopimukset, koska alakohtaiset ratkaisut ovat usein yleistä linjaa korkeammat. Lopullinen palkkataso nousu riippuu palkkaliukumista.

Maatalous joutuu yleensä sopeutumaan yleisiin neuvotteluihin, koska palkansaajat haluavat säädellä hintojen korotuspaineita. Toisaalta maataloustuottajat eivät halua tehdä yleistä linjaa huonompaa ratkaisua, ja seuraavat muiden sektoreiden ratkaisuja. Maatalouden hintaratkaisu tehdään joko yhtä aikaa muiden kanssa tai niiden jälkeen.

Syksyllä 1985 jäi kustannusten nousu niin pieneksi, ettei hintojen tarkistusta tehty lainkaan. Niinpä kevään 1986 kustannuslaskelmassa tuli ottaa huomioon hintojen muutos tammikuusta 1985 tammikuuhun 1986. Tämäkin kustannusten nousu oli varsin vähäinen (142.4 milj. mk eli vain 1.0 %). Väki rehujen hinnat olivat alentuneet 3.3 %, korkotason aleneminen oli huomattava ja energiakustannukset alenivat myös hieman.

Tutkimusten mukaan väki rehujen ja lannoitteiden todelliset, viljelijäin maksamat hinnat poikkeavat huomattavasti ohjevähittäishinnoista. Tämän takia hintaneuvottelukunta päätti ryhtyä käyttä-

mään väkirehujen osalta tukkuhintaa ja lannoitteiden osalta ns. perushintaa. Näiden erien osalta kustannustasossa tapahtui huomattava muutos. Sillä on myös hieman vaikutusta kustannusten kompensointiin.

Muiden kuin tavoitehintatuotteiden hinnat saavat muodostua vapaasti, mutta muutokset otetaan huomioon kokonaislaskelmassa, jonka kustannukset koskevat koko maataloutta eikä vain tavoitehintatuotteita. Näiden muiden tuotteiden

Taulukko 10. Kevään 1986 hintaratkaisun kustannuslaskelma.

	Kevään 1985 taso, milj,mk	Kevään 1986 taso, milj,mk	Muutos %
Tuotto			
Tavoitehintatuotteet	16 664.8	16 664.8	
Muut tuotteet	1 943.2	2 150.6	10.7
Vuokratulot	583.2	611.4	4.8
Jälkitilit	570.1	593.9	4.2
Tuki yhteensä	2 049.3	2 062.3	0.6
Yhteensä	21 810.6	22 083.0	1.2
Tavoitehintojen ylitys v. 1984, palautus	15.9		
Tuotto yhteensä	21 826.5	22 083.0	
Kustannukset			
Lannoitteet	1 590.8	1 626.9	2.2
Väkirehut	3 061.4	2 961.4	-3.3
Palkkakustannus	406.5	454.0	11.7
Kone- ja kalustokust.	3 417.6	3 581.7	4.8
Rakennuskustannus	1 383.1	1 444.0	4.4
Velkojen korot	1 114.6	1 050.5	-5.8
Yleismenot	1 125.5	1 130.0	4.0
Vuokramenot	518.1	539.5	4.1
Muut menot	2 327.1	2 299.1	-1.2
Yhteensä	14 944.7	15 087.1	1.0
Maataloustulo	6 881.8	6 995.9	1.7

Muutos perustasosta 114.1

Muut erät ja yhteenveto:

	milj. mk
Muutos perustasossa	-114.1
Tavoitehintojen ylitys v. 1985	-116.7
Viljan hinnan ylim. korotus v. 1985	- 49.8
Korvaus maidon ja kananmunien hinta- ratkaisuista	+ 50.7
Tuotto- ja kustannuslaskelma yhteensä	-229.9

osalta tuoton nousu oli ollut 256.5 milj. mk, joten jo peruslaskelma osoitti tavoitehintojen alentamisen tarvetta. Kun lisäksi tavoitehinnat olivat ylittyneet 116.7 milj. mk:lla, laskelma osoitti miinusta yhteensä 230.8 milj. mk.

Keväällä 1985 oli viljan hintojen korotuksiin varattu syksyn 1985 ratkaisusta 49.8 milj. mk, mutta kun ko. hintatarkistusta ei tehtykään, otettiin ko. korotus huomioon vasta kevään 1986 ratkaisussa. Vuonna 1985 sovittiin maidon ja kananmunien hintajärjestelyjen takia korvattavaksi vuoden 1986/87 maataloustuloratkaisussa 50.7 milj. mk.

Kaikki yllä mainitut erät huomioon ottaen hintaneuvottelukunnan laskelma edellytti tavoitehintojen alentamista yhteensä 229.9 milj. mk.

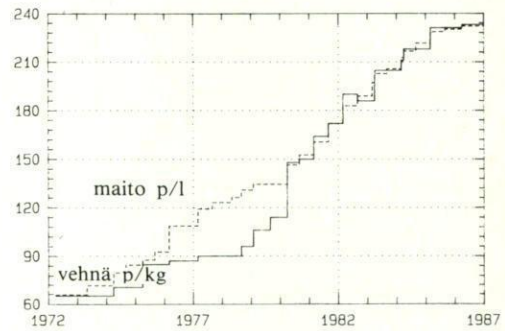
Maataloustuottajain järjestöille tilanne oli uusi ja varsin vaikea, koska lopputuloksena näytti olevan hintojen alentaminen, mitä olisi tietenkin ollut vaikea selittää viljelijöille. Jopa nolla-linja olisi ollut erikoinen, koska muilla sektoreilla päädyttiin palkkojen korotuksiin. Maataloustuloa korotettiin lopulta 417.3 milj. mk, mikä merkitsi 6.1 %:n korotusta laskennalliseen maataloustuloon. Prosenttiluku on siis suurempi kuin yleiset työmarkkinaratkaisut. Maataloudessa ei kuitenkaan voi tapahtua palkkojen (hintojen) liukumista samalla tavalla kuin muissa kansantalouden sektoreissa, koska tavoitehintojen ylitykset vähennetään pois seuraavassa tuloratkaisussa. Tuottavuuden nousu kuitenkin jää maatalouden hyväksi, joten todennäköisesti maatalouden hintaratkaisu oli hyvä maataloudelle.

Tuloratkaisuun liittyi eräitä sosiaalipoliittisia ratkaisuja (vuosiloman pidentys, sijaisapujärjestelyt, ym), joista valtio rahoittaa puolet ja maatalous toisen puolen. Koska valtio maksaa nämä etuudet kokonaan, maatalouden osuus otettiin huomioon tavoitehintojen alennuksena 55.4 milj. mk:lla. Näin tavoitehintoihin ja hintapoliittiseen tukeen oli käytettävissä 132.0 milj. mk eli 0.6 % laskennallisesta kokonaistuotosta. Ratkaisu muodostui siis seuraavasti:

	milj. mk
maataloustulon korotus	417.3
kustannuslaskelma	— 229.9
sosiaalimenot	— 55.4
yhteensä	132.0

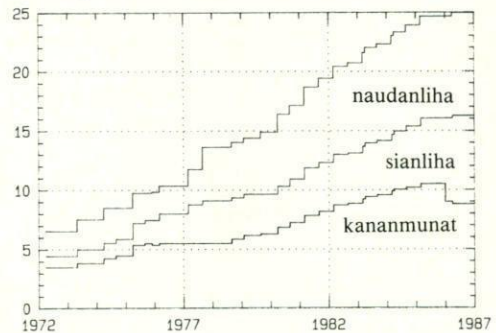
Hintaratkaisu toteutettiin siten, että hintapoliittista tukea nostettiin 8.7 milj. mk ja tavoitehintoja 123.3 milj. mk. Käytettävissä olevalla summalla ei voitu paljontaan nostaa tavoitehintoja (vrt. taulukko 11). Lampaanlihan ja kananmunien tavoitehintoja jopa alennettiin. Lampaanlihan tavoitehintaa ei ole voitu saavuttaa ja kananmunien hinta on ylitetty jostain syystä, vaikka ylituotanto onkin ollut aivan liian suuri.

p/l, p/kg

Kuvio 7. Maidon ja vehnän tavoitehinnat vuosina 1971—86.

mk/kg

Kuvio 8. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tavoitehinnat vuosina 1971—86.

Ratkaisuun liittyy indeksiehto kuten muihinkin työmarkkinaratkaisuihin. Mikäli kuluttajahinnat olisivat nousseet helmikuusta 1986 joulukuuhun 1986 yli 2.1 %, maataloustuloa olisi korotettu yli menevällä osalla. Ylitystä ei kuitenkaan

tapahtunut. Vuodelle 1987 on samankaltainen indeksiehto. Mikäli kuluttajahintojen nousu on joulukuusta 1986 joulukuuhun 1987 enemmän kuin 3.4 %, ylitys hyvitetään maataloudelle vastaavaansuuruisena maataloustulon korotuksena.

Taulukko 11. Tavoitehinnat vuosina 1984—86¹.

		1.4.84	1.9.84	1.3.85	1.4.86	Muutos %
Ruis	mk/kg	2.45	2.45	2.64	2.70	2.3
Vehnä	”	2.18	2.18	2.31	2.33	0.9
Rehuohra	”	1.61	1.61	1.70	1.70	0
Rehukaura	”	1.50	1.50	1.58	1.58	0
Maito	p/l	2.167	2.216	2.286 ²	2.32	1.5
Naudanliha	mk/kg	23.31	23.91	24.67	24.97	1.2
Sianliha	”	14.98	15.38	16.05	16.25	1.2
Kananmunat	”	10.05	10.20	10.50	8.80 ³	
Lampaanliha	”	25.60	26.15	26.15	25.15	—3.8

¹Katso myös liitetaulukko 5. ²Maidon lisähintaa alennettiin 1.9.1985 1.5 p/l, jolloin tavoitehintaa nostettiin vastaavasti 1.5 p/l. ³Kananmunien tavoitehintaa alennettiin 1.50 mk/kg 1.1.1986 siirryttäessä kaksihintajärjestelmään (ks kohta 12.4.).

6.2. Syksyn ratkaisu

Syksyn ratkaisussa tarkistetaan tavoitehintoja vain kustannusten ja eräiden pienempien erien muutosten osalta. Tavallisesti on kysymys ollut kustannusten nousun kompensoinnista. Tällä kertaa kuitenkin laskelma osoitti kustannusten alentuneen jopa niin paljon, että lähesyttiin lain asettamaa 2 %:n rajaa. Jos nimittäin hintojen muutostarve on vähemmän kuin 2 % tavoitehintatuotteiden ja hintapoliittisen tuen yhteissummasta, hintojen muutosta ei tule toteuttaa. Edellisessä laissa tämä kynnys oli 1 %, mutta koska haluttiin estää mahdollinen tavoitehintojen nousu syksyllä, rajaa nostettiin 2 %:iin. Öljyn hintojen aleneminen pudotti kuitenkin lannoitteiden hintoja noin 7 % ja kun myös tukkuhintaindeksi aleni noin 5 % (ilmeisesti öljyn hinnan takia), tuotantopanosten hinnat alenivat hintaneuvottelukunnan laskelman mukaan noin 2.3 %, mikä on 1.92 % tavoitehintojen ja hintapoliittisen tuen määrittämästä hintatasosta.

Hintaneuvottelukunta joutui tosin vaikeuksiin määrittäessään sitä tasoa, josta kynnys tulisi laskea. Se oli nimittäin käyttänyt aikaisemmissa laskelmissaan suppeaa määritelmää hintapoliittisesta tuesta eli oli laskenut siihen vain aluepoliittisen ja viljelmäkoon mukaan määritetyn tuen. Sen suuruus olisi ollut 359.0 milj. mk. Hintapoliittinen tuki sisältää lain mukaan edellä mainitun aluepoliittisen tuen ja pinta-alalisien lisäksi myös muun neuvotteluissa sovitun tuen, mitä on mm. maidon ja lihan lisähinta ja pienkanalatuki. Laveamman tulkinnan mukaan 2 %:n kynnys olisi ollut 376.5 milj. mk, mikä ei olisi ylittynyt, vaikka hintaneuvottelukunnan eriävät käsityksetkin olisi otettu huomioon laskelmissa.

Hintaneuvottelukunnan tekemät laskelmat on määritetty laissa melko tarkkaan, mutta lain tarkoitus ja kirjain eivät ehkä ole täysin selvät eräin paikoin. Lakia ei myöskään ole voitu täysin toteuttaa tilastojen puutteellisuuden tai hitaan valmistumisen takia. Mahdolliset virheet korjautuvat kuitenkin ajan kuluessa,

koska kustannusten muutos lasketaan edellisessä ratkaisussa käytetystä hintatasosta, olkoon se oikea tai väärä. Tosin täysin väärä hintataso tai laskentaperuste johtaa virheelliseen lopputulokseen.

Pienet virheet eivät ole oleellisia muulo- kuin tämän 2 %:n rajan osalta. Tällöin pieni virhe voi aiheuttaa tai estää tavoitehintojen muutoksen. Sillä on kuitenkin huomattava merkitys viljelijöiden tuloihin. Kahden prosentin kynnystä vastaava kustannus on noin 359 milj. mk eli noin 5 % maataloustulosta. Hintamuutos vaikuttaisi kuitenkin vain puoli vuotta, mutta silloinkin se olisi 2.5 % viljelijöiden tuloista vuositasolla. Maatalous voi sen saada tai olla saamatta pienen tulkinnallisen virheen avulla. Tässä mielessä lain muuttaminen oli harkitsematon. Lakia muutettaessa ajateltiin vain yleistä hintatasoa, mutta ei viljelijöiden tuloja, jota kuitenkin maataloustulolaki koskee. Talouspolitiikan hoito menee kuitenkin joskus ohi yksittäisten sektoreiden tarpeiden. Tosin tällä kertaa maatalous hyötyi lain muutoksesta.

Taulukko 12. Tärkeimpien maataloustuotteiden maksetut tuottajahinnat kaik- kine lisineen ja vientikustannusmaksut vähennettyinä vuosina 1975—1986.

Vuosi	Maito p/l	Naudan- liha mk/kg	Sian- liha mk/kg	Kanan- munat mk/kg
1975	115.0	11.15	7.60	5.25
1976	137.1	11.50	7.90	5.53
1977	144.8	14.27	8.75	5.40
1978	155.3	14.66	9.07	5.78
1979	167.8	15.54	9.42	6.42
1980	184.5	17.69	10.13	7.34
1981	202.4	19.59	11.42	8.48
1982	228.5	22.22	12.68	9.33
1983	247.0	24.01	13.68	9.99
1984	259.8	25.84	14.98	10.30
1985	272.8	27.62	16.17	10.73
1986 ^e	271.8	28.30	16.50	10.74

6.3. Tuottajahinnat

Tavoitehinnat (ks. liite 7) eivät anna täysin tarkkaa kuvaa siitä, miten paljon viljelijät saavat tuotteistaan kaikkine lisi- neen. Esim. maidon lisähinta oli vuonna 1985 keskimäärin 20 p/litra ja muu hin- tatuki yhteensä 9 p/l. Näin ollen maidos- ta maksettiin keskimäärin 2.73 mk/l. Vuoden 1986 osalta ei ole vielä tarkkoja lukuja tiedossa. Taulukossa 12 on esitet- ty tärkeimpien tuotteiden tuottajahinto- jen kehitys vuosina 1975—1986. Näistä hinnoista on vähennetty vientikustannus- maksut.

7. Tulokehitys maataloudessa

7.1. Tuloerot

Maatalouden taloudellisessa tutkimus- laitoksessa on jatkettu tutkimusprojek- tia, jonka tarkoituksena on selvittää maatalouden tulotasoa ja tehdä vertailu- ja muiden kansantalouden sektoreiden tulotasoon. Käytettävissä on nyt tiedot vuoden 1984 verotuksen pohjalta laadi- tuista tuloista.

Taulukko 13. Verotuksen mukaiset vilje- lijäperheen tulot eri lähteistä yli 2 ha:n tiloilla vuonna 1984.

	Tulot mk/tila	%
Maatalous	49 172	60.9
Metsätalous	8 706	0.8
Palkkatulot	18 842	23.3
Muut	4 016	5.0
Yhteensä	80 736	100.0

Taulukosta 13 käy ilmi viljelijäperhen tulot eri lähteistä vuonna 1984. Taulukon tiedot perustuvat maatilatalouden yritys- ja tulotilastoon, jonka perusjoukossa oli 131 000 luonnollisten henkilöiden tilaa

vuonna 1984. Peltoa näillä tiloilla oli keskimäärin 14.4 ha ja metsää 35.5 ha. Maataloustulon osalta verotuksen tietoja on täydennetty muilla tilastoilla. Metsätalouden tulot eivät ole todellisia, vaan metsäverotuksen mukaisia. Metsätulot arvioidaan metsäalan ja sen tuottokyvyn mukaan. Viljelijäperheen työpanos maataloudessa oli keskimäärin 2935 tuntia tilaa kohti. Muiden tulojen hankintaan käytetystä työpanoksesta ei ole vastaavanlaisia tilastotietoja.

Edellä mainitussa tutkimuksessa on tilat luokiteltu hyvin monella tavalla. Eräs keskeinen luokittelu perustuu veronalaisen nettotulojen jakaumaan. Päätoimiseksi viljelijöiksi on luokiteltu sellaiset viljelijäpuolisot, joilla maatilatalouden tulo-osuus on yli 75 % kokonaistuloista. Tällaisia tiloja oli 53 300 vuonna 1984. Niiden peltoala oli 19.3 ha. Henkilöä kohti laskettu maataloustulo niillä oli 42 826 mk. Ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo oli samana vuonna 61 494 mk. Tulot kasvavat yleensä tilakoon mukana. Päätoimisten viljelijöiden maataloustulo yliti teollisuustyöntekijän palkkatuloon noin 30 pelto-ha:n tiloilla ja kaikki viljelijät huomioon ottaen vasta 30—50 ha:n tiloilla. Todettakoon, että maatalouden työpanos viimeksi mai-

nituiilla tiloilla oli runsaat 2050 tuntia/henkilö, kun taas teollisuustyöntekijöillä tehty työaika on jäänyt alle 1700 tuntiin/henkilö.

7.2. Maataloustulo vuonna 1986

Viljelijöiden tulokehityksestä vuonna 1986 on vaikea tehdä vielä mitään kovin luotettavaa tilastoa. Kaikki tarvittavat määrä- ja hintatiedot ovat vielä ennakkotietoja, ja kun niiden avulla tehdään tuottoa ja kustannuksia koskeva laskelma, virheet voivat kerääntyä varsinkin maataloustuloa koskevaan osaan. Onhan maataloustulo juuri kokonaistuoton ja kustannusten erotus, jossa joko kustannusten tai tuoton laskentavirhe on suhteellisesti suurempi kuin näissä kahdessa komponentissa erikseen. Seuraavassa on kuitenkin annettu ennakoarvio maataloustulon kehityksestä tutkimuslaitoksen tekemän kokonaislaskelman mukaan. Taulukossa 15 on annettu kaksi lukua vuodelle 1985, koska kokonaislaskelmasa on käytetty uutta hinnoitteluperustetta lannoitteiden ja rehujen kohdalla.

Taulukko 14. Maataloustulon kehitys vuosina 1975—86, milj. mk ja indeksinä.

	Kokonais- tuotto	Kokonais- kustannus	Maatalous- tulo	Indeksi
1975	8 099.4	4 978.0	3 121.4	100.0
1976	9 727.1	5 763.8	3 508.3	112.4
1977	9 977.2	6 234.7	3 742.5	119.9
1978	10 246.2	7 199.0	3 047.2	97.6
1979	11 147.4	8 166.6	2 980.8	95.5
1980	13 176.1	9 803.4	3 372.7	108.1
1981	14 760.4	11 345.7	3 414.7	109.4
1982	17 594.1	13 222.1	4 372.0	140.1
1983	19 911.5	13 897.3	6 014.2	192.7
1984	21 011.1	14 637.5	6 373.6	204.2
1985	21 919.8	15 186.8	6 733.0	215.7
1985 ¹	21 919.8	14 865.6	7 054.2	100.0
1986e	22 535.9	14 955.2	7 578.1	107.4

¹Uusi kustannusten laskentaperuste.
Lähde: MTTL.

Ennakoarvion mukaan maataloustulo kasvoi vajaa 8 % vuonna 1986. Myönteinen tulokehitys jatkui siis edelleenkin, joskin hidastuen edellisiin vuosiin verrattuna. Tuottajahinnat nousivat vuositasolla 1.5 %, mutta tuotantopanosten hinnat alenivat 1.9 %. Sekä tuotannon että kustannusten määrien muutokset olivat pieniä. Kotieläintuotanto aleni hieman, mutta markkinoille tulleet vilja-

määrät kasvoivat jonkin verran. Kustannuksista voi todeta, että rehujen ja lannoitteiden ostot lisääntyivät hieman viime vuonna.

Kokonaistuotto kasvoi 2.9 % mutta kustannukset vain 0.6%. Näin selittyy se, että maataloustulo nousi 7.4 %. Kuten edellä on jo todettu, tämä on hyvin ennakkollinen arvio, joka hyvin todennäköisesti muuttuu tilastojen tarkentuessa.

III Maatalouspolitiikkaa

8. Yleistä

Viime vuoden maatalouspoliittista keskustelua leimasi voimakas hyökkäys maataloutta, ennen muuta maataloustuotteiden hintoja kohtaan. Keskustelu alkoi kauppa- ja teollisuusministeriön tekemän hintasidonnaisuuksia koskevan selvityksen julkistamisen myötä. Koko kansantaloudessa on pyritty siirtymään yhä vapaampaan hinnanmuodostukseen ja samalla kaikenlaisten sidonnaisuuksien purkamiseen. Voimakkaan inflaation kaudella 1970-luvulla ryhdyttiin säätelemään hintojen muodostusta. Hintoja jäädettiin tai saatettiin hintavalvonnan piiriin. Näistä sidonnaisuuksista halutaan nyt päästä eroon. Vapaan kilpailun katsotaan pitävän hinnat parhaiten kurissa.

Tässä yhteydessä joutui myös maataloustuotteiden hintajärjestelmä arvostelun kohteeksi. Sitä pidettiin liian jäykkänä ja sen katsottiin johtavan tarpeettomaan hintojen nousuun. Maatalouden lisäksi myös elintarviketeollisuus joutui arvostelun kohteeksi. Selvityksessä väitettiin, että jalostusmarginaalit ovat liian suuret kilpailun puutteen vuoksi. Koko maataloustulojärjestelmää vaadittiin uudistavaksi.

Keskustelu ruuan hinnasta jatkui koko vuoden. Maatalous joutui puolustuskanalle. Maataloustuloneuvottelujen yhteydessä pystyttiin kuitenkin jatkamaan maataloustulolakia kahdella vuodella niin, että se on voimassa tämän vuosikymmenen loppuun. Keskustelu jatkui vuoden loppuun asti, mutta lain uudistamiseen kilpistyi tavallaan hintajärjestelmän arvostelu, koska mitään ei ole tehtävissä pitkään aikaan. Maatalous joutui kuitenkin ”maksamaan” tulolain jatkamisesta tuotantokattojen alentumisena, mikä tietenkin vaikuttaa tulokehitykseen.

Tuotannon rajoittaminen puhutti myös koko vuoden. Ylituotanto ei kasvanut vuoden aikana, mutta maailmanmarkkinahintojen alentuminen on lisännyt vientituen tarvetta. Rajoitustoimia on pyritty lisäämään ja tehostamaan. Kanamunien kaksihintajärjestelmä tuli voimaan vuoden 1986 alussa. Pellonraivaus oli tarkoitus saattaa luvanvaraiseksi, mutta eduskunnassa säädetty laki äänestettiin yli vaalien.

Kansainväliset näkökohdat ovat myös olleet esillä koko vuoden, joskin ne ovat huolestuttaneet enemmänkin päätöksentekijöitä kuin viljelijöitä. Paineet protektionistista maatalouspolitiikkaa kohtaan ovat lisääntyneet. GATT:in piirissä on neuvoteltu jo usean vuoden ajan kaupan esteiden poistamisesta. Erityisesti suuret vientimaat kuten USA, Kanada, Australia ja eräät muutkin vientimaat ovat vaatineet kaupan vapauttamista. Niiden esitysten mukaan vientituki olisi poistettava ja tuontisuoja vähennettävä. Tähän mennessä neuvotteluissa ei ole edistytty, mutta asioiden käsittely jatkuu alkaneessa uudessa GATT-kierroksessa. Lähtötilanne ei ole muuttunut, mutta muiden sektoreiden ja asioiden mukaan tulo neuvotteluihin voi saada myös aikaan liikettä maatalouden kauppaa koskevissa neuvotteluissa.

Nämä asiat ovat jatkuvasti esillä maatalouspolitiikan suunnittelussa. Pitkän aikavälin maatalouspolitiikka laaditaan maatalous 2000 -komiteassa, jonka piti saada mietintönsä valmiiksi vuoden 1986 loppuun mennessä. Niin ei kuitenkaan käynyt. Maatalouden edustajien puheista on käynyt ilmi, että maatalous on huolestunut niin sisäisistä kuin ulkoisista paineista ja on myös valmis sopeutumaan niihin, kunhan vain löydetään sopivat keinot ja sopiva aikataulu.

Seuraavassa on lyhyesti tarkasteltu eräitä maatalouspolitiikan tärkeimpiä lohkoja. Kaikkia asioita ei ole voitu tai haluttukaan ottaa mukaan tarkasteluun, joten täydentävää tietoa on hankittava muista lähteistä tai aikaisemmista vuosikatsauksista. Hintapolitiikkaa on käsitelty osittain jo luvussa 6.

9. Maataloustulolain uudistus

Maataloustulolain uudistaminen sisältyi kevään maatalouspakettiin, johon kuuluivat myös maataloustuloratkaisu ja peltonraivauksen rajoittaminen. Viimeksi mainittua koskeva laki äänestettiin kuitenkin eduskunnassa yli vaalien.

Asioiden niputtaminen oli järkevää siinä mielessä, että maatalouspolitiikkaa ainakin yritettiin hoitaa kokonaisvaltaisesti eikä laki kerrallaan niin kuin tavallisesti on tehty.

Tosin maataloustulolaki peittää suuren osan maatalouspolitiikasta, koska se sisältää tulotavoitteen lisäksi myös tuotanto- ja vientikatot, jotka asettavat itse asiassa tuotantotavoitteet. Tärkeistä maatalouspolitiikan lohkoista jää lain ulkopuolelle vain rakennepolitiikka, joka on valitettavasti vaikeasti sovitettavissa muiden tavoitteiden kanssa.

Uusittu laki on voimassa hinnoittelu- vuosina 1986/87—1989/90. Edellinen laki olisi ollut voimassa vielä vuonna 1987/88. Lakia jatkettiin siis 2 vuodella, mutta se tuli voimaan eräin korjauksin jo syksyllä 1986.

Lain uudistamisen hintana maatalous joutui hyväksymään tuotantokattojen alentumisen. Valtiovalta vähentää vastuutaan viennin kustannuksista ainakin määrän osalta (taulukko 15, seuraava kappale). Markkamääräinen väheneminen riippuu siitä, miten maailmanmarkkinahinnat kehittyvät suhteessa kotimaan tuottajahintoihin.

Maidon tuotantokatto alenee 4 vuodessa 105 milj. litraa. Jos tuotanto säilyy

nykyisellä tasolla eli että tuotantokaton ylitys kasvaa mainitulla 105 milj. litralla, se merkitsee karkeasti arvioiden noin 210 milj. mk menetystä maataloudelle. Lihan ja kananmunien vientikaton aleneminen merkitsee vastaavasti noin 100 milj. mk menetystä. Rehuviljan vientikatto nousee tosin hieman, mutta toisaalta rehuviljan vientikaton ennustetaan ylittyvän normaalin satotason vallitessa.

Maataloudelta perittävät markkinointimaksut eivät saaneet nousta edellisen lain mukaan yli 10 % maataloustulosta. Uudessa laissa katto on nostettu 13 %:iin vuosina 1988 ja 1989. Viime vuonna epäiltiin katon tulevan vastaan, mutta viimeaikaiset luvut osoittavat rajan jäävän varsin kauas. Tuotannonrajoituskeinot ovat kaikesta epäilystä huolimatta pureet.

Muita muutoksia oli syksyn hintaratkaisun toteuttamista koskeva pykälä. Edellisen lain mukaan tavoitehintoja ei tullut muuttaa, jos kustannuslaskelman mukainen muutostarve jäi alle 1 %. Uuden lain mukaan kynnyks on 2 %.

10. Tuotannon säättely

Tuotannon säättelyllä tarkoitetaan seuraavassa tuotannon ohjausta, rajoittamista ja tukemista. Pääpaino on viime vuosina ollut tuotannon rajoittamisessa. Tuotanto on ylittänyt selvästi kotimaisen kulutuksen ja jopa maataloudelle asetetut tuotanto- ja vientikatot. Maataloudelta on peritty huomattava määrä vientikustannusmaksuja, jotka ovat pudottaneet viljelijöiden tulotasoa 5—7 %.

Tuotantoa voidaan ohjata varsinaisesti hintaratkaisuilla, jotka tehdään maataloustuloneuvottelujen yhteydessä. Niiden ohjaava merkitys on kuitenkin ollut varsin vähäinen, sillä hintasuhteita on vaikea muuttaa maatalouden sisäisten paineiden takia. Seuraavassa on keskitytty ennen muuta tuotannonrajoitustoimiin ja tuotannon tukemiseen, mitä sitäkin on olemassa jossain määrin.

Taulukko 15. Meijerimaidon tuotantokatto (milj. litraa) ja muiden tuotteiden vientikatot (milj. kg) vuosina 1982—89.

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Meijerimaito	2675	2790	2760	2730	2710	2695	2660	2625
Sianliha	13	18	16	14	14	13	12	11
Naudanliha		14	12	12	12	12	10	9
Kananmunat	12	17	15	13	12	11	10	9
Vehnä	100	125						125
Rehuvilja	200				480	480	510	510

Taulukko 16. Tuotanto- ja vientikattojen ylitykset sekä maatalouden osuus vientikustannuksista (milj. mk) vuosina 1981—86.

		1981	1982	1983	1984	1985	1986 ^c
Meijerimaito,	milj.l.	193	183	153	175	78	90
Sianliha,	milj.kg	26.7	21.4	8.6	4.8	3.4	—1
Naudanliha,	”	—	—	2.7	7.2	8.9	6
Kananmunat,	”	15.5	18.1	15.2	20.4	20.1	13
Leipävilja,	”	—	—	—	—	—	—
Rehuvilja,	”	—	—	—	—	—	170
Vientikust.,	milj. mk	229	206	380	452	482	550

Taulukossa 15 on esitetty maataloustulolain määrittämät maatalouden tuotantokatot, jotka muodostuvat meijerimaidon tuotantokatosta sekä lihan, kananmunien ja viljan vientikatoista. Maidon osalta voidaan siis puhua tuotantokatosta, kun sen sijaan muiden tuotteiden osalta kotimainen kulutus ynnä vientikatto asettavat tuotantokaton, johon saakka viljelijät saavat täyden tuottajahinnan. Maatalouden etu olisi siis, että viljan, lihan ja kananmunien kulutus olisi mahdollisimman suuri. Maidon osalta asia on toisin, sillä valtio hyötyy mahdollisesta kulutuksen kasvusta. Tosiasiassa maidon tuotantokaton määrittely on kuitenkin maataloudelle edullinen, koska maidon kokonaiskulutus alenee koko ajan. Näin siis valtiovallan osuus maidon vientikustannuksista saattaa kasvaa, kun sen sijaan muiden tuotteiden osalta valtion vastuu on täysin määritetty vientikattojen avulla.

Uudistetussa maataloustulolaisissa on määritetty maatalouden osuus ylituotannon viennistä aina vuoteen 1989 saakka. Kotieläintuotteiden osalta katot alenevat hieman, mutta viljan osalta ne nousevat, koska vehnälle tulee oma vientikatto. Koko maataloustuotannon osalta katot nousevat hieman. Tosin rehuviljan tuotantokatto näyttää ylittyvän jo normaaleina vuosina, joten ainoa keino välttää vientikustannusmaksuja on vähentää tuotantoa.

Kuten taulukosta 16 käy ilmi, tuotantokatot ovat ylittyneet erityisesti maidon, naudanlihan ja kananmunien osalta. Viljaa jouduttiin viemään viime vuonna yhteensä 650 milj. kg, joten vientikatto ylittyi 170 milj. kg:llä. Maataloutta rasitti siis nyt ensi kertaa viljan ylituotannon vienti. Viime vuosina on valtiokin joutunut subventoimaan viljan vientiä paljon enemmän kuin aikaisemmin. Tämä johdattaa tietenkin viime vuosien hyvistä sa-

doista.

Taulukossa 16 on annettu myös arvio maatalouden vientikustannusosuudesta. Se oli 550 milj. mk vuonna 1986, joskin tämä luku on ilmeisesti aliarvioitu. Vientikustannusmaksujen arviointi on yleensä vaikeaa, koska vuoden alussa tai jopa edellisenä vuonna joudutaan päättämään niiden suuruudesta tuotantoennusteiden mukaan. Maatalouden vientikustannusmaksuja joudutaankin muuttamaan vuoden kuluessa, mutta silti niitä voidaan kerätä liikaa tai liian vähän. Ylitus tai alitus otetaan kuitenkin huomioon seuraavana vuonna.

Tuotannonrajoitustoimista ovat tärkeimpiä *maidon ja kananmunien kaksihintajärjestelmät*, joista edellinen tuli voimaan vuonna 1985 ja jälkimmäinen vuonna 1986. Niihin palataan tarkemmin jäljempänä.

Sen lisäksi on käytettävissä erilaisia *vapaaehtoisia järjestelmiä*, joita varten säädettiin vuonna 1983 puitelaki (laki maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta), jonka perusteella hallitus voi vuosittain päättää erilaisista toimenpiteistä tuotannon rajoittamiseksi. Käytetyt toimenpiteet ovat muotoutuneet vuosien kuluessa. Niitä ovat

- maataloustuotannon
- kotieläintalouden
- maidontuotannon
- sikatalouden ja
- kananmunantuotannon vähentämissopimukset sekä
- kesannoimissopimukset ja
- naudanlihan tuotantosopimukset

Vuonna 1986 tehtiin vain uusia maataloustuotannon vähentämissopimuksia ja kesannoimissopimuksia, kun sen sijaan kotieläintuotannon osalta oli voimassa aikaisemmin tehtyjä sopimuksia.

Sen lisäksi oli edelleen voimassa laki *pellonvarauksesta ja tuotantoyksiköiden perustamisen luvanvaraisuudesta*. Ylituotannon viennin rahoittamiseksi perittävillä *vientikustannusmaksuilla* sekä *lannoite- ja rehuveroilla* pitäisi olla myös tuotantoa rajoittava vaikutus koko maatalouden osalta.

Seuraavassa on lyhyesti tarkasteltu näitä toimenpiteitä.

10.1. Tuotannon rajoitus

Maataloustuotannon vähentämissopimuksia tehtiin vuonna 1986 ennätysmäärä aiempiin vuosiin verrattuna eli noin 1 400. Sopimuksia tehdään iäkkäiden viljelijöiden kanssa. Tällöin viljelijä luopuu kaikesta maataloustuotannosta viiden vuoden ajaksi, ja hän saa korvausta 20—35 % aikaisemmista tuloista. Myös vuosina 1983 ja 1984 tehdyt sopimukset, joita on kuitenkin varsin vähän, ovat edelleen voimassa. Lähes samanlaisia ovat vuosina 1977—1982 tehdyt tuotantomuutoslain 4 pykälän mukaiset sopimukset. Yhteensä näiden molempien sopimusten perusteella oli vuonna 1986 pois tuotannosta peltoa 30 000 ha ja 15 000 lehmää, joiden tuotanto olisi vuositasolla noin 83 milj. litraa maitoa.

Kotieläintalouden vähentämissopimus on rajoitetumpi kuin yllä mainittu koko tuotantoa koskeva sopimus. Se oli käytössä vuonna 1984. Järjestelmään liittymisen ehtona oli luopuminen kaikista ylituotantoa aiheuttavista kotieläimistä viideksi vuodeksi. Korvaus oli 20—35 % aikaisemmista tuloista. Vuonna 1984 näitä sopimuksia tehtiin 1380 kpl. Vuosina 1980—1982 tehtiin samantapaisia sopimuksia tuotantomuutoslain 4a pykälän mukaan. Näiden molempien tuotantovaikeus oli vuonna 1986 noin 3 milj. kg sianlihaa, 1.3 milj. kg kananmunia ja 64 milj. litraa maitoa.

Maidontuotannon vähentämissopimuksen (ns. maitobonus) ehtona on, että tuotantoa vähennetään ainakin 15 % (tai 5 000 litraa) vuodessa. Sopimus tehdään 3 vuodeksi ja korvaus oli 75—90 penniä litralta vuonna 1985 sopimuksen solmimisvuodesta riippuen. Sopimuksia oli voimassa viime vuoden lopussa 30 000 lehmän ja 145 milj. maitoliträn osalta. Tämän hetkinen maidontuotannon aleneminen onkin ennen muuta vuoden 1984 maitobonusen ansiota, kun sen sijaan maitokiintiöt eivät ehkä kuitenkaan ole toimineet niin hyvin kuin odotettiin (ks. luku 10.2).

Sikatalouden vähentämissopimuksia solmittiin vain vuonna 1983. Nelivuotisia sopimuksia tehtiin vain suurten, markkinomismaksua maksaneiden sikaloiden ja

porsaan tuottajien kanssa. Sopimusten piiriin tuli noin 7.6 milj. kiloa sianlihaa. Korvaus oli suhteessa aiempiin tuloihin.

Kananmunantuotannon vähentämissopimuksia, jotka tehtiin vuonna 1984, oli voimassa noin 300 000 kanan osalta. Niiden tuotantovaikutus oli vuositasolla vajaa 5 milj. kg. Sopimukset tehtiin neljäksi vuodeksi ja viljelijän oli lopetettava tuotanto kokonaan. Kotieläintalouden vähentämissopimukset mukaan lukien kananmunantuotannon rajoitustoimien arvioidaan alentavan tuotantoa noin 6 milj. kg vuositasolla.

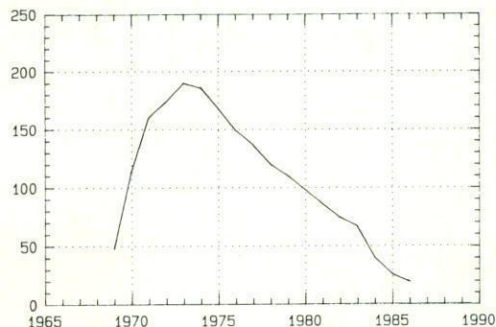
Kananmunantuotantoa on pyritty supistamaan myös rajoittamalla *haudontoja*. Sitä varten on annettu yleismääräyksiä haudottavien kananpoikasten määrästä. Vuoden 1986 haudonnat saivat olla edellisvuoden tasolla. Hautomojen laajentaminen ja perustaminen on ollut viime vuosina kiellettyä.

Kesannointi otettiin jälleen vuoden tauon jälkeen sopimusten piiriin vuonna 1986. Kesannoitavan alan tuli olla vähintään kolmannes (vähintään 4 ha) tilan peltoalasta ja sopimus tehtiin yhdeksi vuodeksi. Korvaus oli alueesta riippuen 1100–1500 mk hehtaarilta. Yli 3/4 pelloistaan kesannoivien korvausta korotettiin lisäksi 300 markalla hehtaarilta. Vuonna 1986 oli myös voimassa vuonna 1984 solmittuja kolmivuotisia kesannoimissopimuksia. Näiden molempien sopimusten piirissä oli vuonna 1986 peltoa noin 60 000 hehtaarin verran. Vertailun vuoksi mainittakoon, että koko kesantotala oli vuoden 1986 kesällä 103 700 ha.

Pellonvarausjärjestelmä ("peltojen paketointi") aloitettiin vuonna 1969. Enimmillään peltoa oli pois tuotannosta 205 000 ha vuonna 1973. Viime vuoden kesäkuussa oli järjestelmän piirissä enää 19 100 ha. Korvaus oli suurimmillaan 380 mk/ha, mitä se on ollut vuodesta 1981 alkaen. Jäljellä oleva peltoala ei oletettavasti kelpaa tuotantokäyttöön. Viime vuosina on nimittäin muu viljelmätön peltoala lisääntynyt huomattavasti, ja tämä pelto on luultavasti tullut purkautuneista sopimuksista. Järjestelmä päättyy lopullisesti vuonna 1989.

Tuotantoyksiköiden perustamisen luvanvaraisuutta jatkettiin myös vuonna

1000 ha

Kuvio 9. Pellonvarausjärjestelmän mukainen peltoala kesäkuun lopussa vuosina 1970–86.

1986. Siitä onkin muodostumassa ehkä tehokkain tuotannonrajoituskeino, mikäli sitä vain sovelletaan tiukasti. Yli 200 sikapaikan, yli 1000 kanan kanalan, yli 30 000 linnun broilerikanalan ja yli 60 naudan navetan perustamiseen tarvitaan maatilahallituksen lupa. Paikallisviranomaisen (maatalouspiirin) lupa tarvitaan 25 paikan sikalan, 100 kanan kanalan ja yli 15 000 broilerin kanalan perustamiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä oli lisäksi vuonna 1986, että maatilahallituksen myöntämien lupien eli suurempien yritysten osalta vaadittiin 3/4 rehuomavaraisuus ja pienempien yritysten osalta 2/3 rehuomavaraisuus sekä broilerikanaloilta 2/5 rehuomavaraisuus. Maitokiintiöiden takia maidontuotannossa ei ole näitä rajoituksia, koska ko. laki säätelee erikseen maidontuotantoa.

Lupia myönnettiin vuonna 1986 hyvin rajoitetusti. Sikaloiden perustamis- ja laajentamislupia myönnettiin useamman vuoden tauon jälkeen, tosin vain 5 000 sikapaikan lisäykselle. Kanaloita voitiin perustaa tai laajentaa vain poikkeustapauksissa ja nautakarjayrityksiäkin vain eräillä alueilla maan pohjois- ja itäosissa. Luvan saamisen ehtona oli omistajan vaihdos, ja tuotanto sai jatkua enintään entisessä laajuudessa.

Taulukko 17. Yhteenveto tuotannonrajoitustoimien vaikutuksista vuonna 1986.

	Sopimuksia	Ala 000 ha	Lehmiä 000 kpl	Kanoja 000 kpl	Sikoja 000 kpl
Pellonvarausjärjestelmä	4 248	19.1			
Tuotannon supistaminen	4 100	30.0	15.0	18.0	6.0
Maitobonus	7 700	30.0			
Kotieläintuotannon rajoitus ¹	3 750		14.2 ²	94.0	30.0
Sikabonus ¹	360				28.0
Kananmunien tuot. rajoitus	500			296.0	
Kesannointi	8 890	59.7			
Yhteensä	29 548	108.8	59.2	408.0	63.0
Vastaava tuotanto		Viljaa milj.kg 270	Maitoa milj.l 290	Munia milj.kg 6	Lihaa milj.kg 10

¹Lisäksi yhteensä 8 800 emakkoa.

²Lisäksi noin 4 900 emolehmää, jotka tuottavat vuosittain noin 1 milj. kg naudanlihaa.

Lähde: maatilahallitus

10.2. Maidon kaksihintajärjestelmä

Maidon kaksihintajärjestelmä tuli voimaan vuoden 1985 alussa. Kullekin tilalle asetettiin kiintiö, jonka suuruus määräytyi vuosien 1981/82 ja 1982/83 mukaan (niistä suurimman mukaan). Kukin vuonna 1984 maitoa tuottanut tila voi kuitenkin tuottaa vapaasti 30 000 litraan saakka vuodessa. Lisäkiintiöitä myönnettiin 55 milj. litraa vuonna 1985 ja 18 milj. litraa vuonna 1986 pahimpien kohtuuttomuuksien poistamiseksi.

Ensimmäisenä vuonna ylitti noin 7400 tilaa kiintiönsä, jolloin yli menevältä osalta viljelijä joutui maksamaan kiintiömaksua, jonka suuruus oli 1.60 mk/litra. Ylityksiä tapahtui vähemmän vuonna 1986, sillä viljelijät osasivat paremmin suunnitella tuotantonsa. Kiintiömaksun suuruus oli 2.00 mk/litra vuonna 1986, mutta se nousi 2.05 mk:aan litralta vuode-

den 1987 alusta. Jonkinasteinen ylitys on tietenkin aina todennäköinen varsinkin pienillä tiloilla, joilla yhden lehmän osalta voi olla ylimääräistä kapasiteettia osan vuodesta.

Meijerimaidon määrä väheni hieman vuonna 1986. Toistaiseksi ei voi tehdä lopullisia arvioita siitä, missä määrin kiintiöjärjestelmä on vaikuttanut maidontuotantoon. Sehän on tietenkin estänyt lisäämästä tuotantoa joillakin tiloilla, ja kun toiset ovat ilmeisesti joutuneet vähentämään tuotantoaan, on lopputuloksena ollut tuotannon lasku. Mutta maitobonusjärjestelmä on myös vähentänyt maidontuotantoa, eikä ole selvää kuvaa siitä, mikä on kunkin järjestelmän vaikutus. Kiintiöjärjestelmän tehokkuuden arviointia vaikeuttaa se, että kiintiöiden kokonaismäärä on tällä hetkellä yhteensä noin 3 650 milj. litraa, mikä johtuu ennen muuta vapaakiintiöistä. Osa tästä kiintiöstä jää ilmeisesti jatkossakin käyttämättä.

10.3. Kanamunantuotannon kiintiöjärjestelmä

Vuoden 1986 alusta tuli voimaan kanamunantuotannon kiintiöjärjestelmä. Kullekin kanamunantuottajalle määrättiin tuotantokiintiö, joksi tuli suurin vuosien 1982, 1983 tai 1984 myyntimäärästä. Eri-tyisistä syistä kiintiölle saattoi saada muutoksen.

Tuotannon säätely perustuu järjestelmässä lisähintaan, jota maksetaan tuotannosta riippuen seuraavasti:

Oulun ja Lapin läänissä	Lisähinta mk/kg	
	1.1.86	1.4.86
0 — 10 000 kg	2.20	2.60
yli 10 000 kg	1.50	1.50
Muualla maassa		
0 - 10 000 kg	1.95	2.30
yli 10 000 kg	1.50	1.50

Jotta lisähinta ei merkitsisi tuottajahinnan nousua, tavoitehintaa alennettiin vuoden 1986 alussa 1.50 mk/kg. Kiintiön ylittävältä osalta voi nyt saada vain tavoitehinnan. Mikäli kiintiö on alle 10 000 kg, kanamunantuottaja saa täyden lisähinnan koko kiintiön osalta. Jos sen sijaan kiintiö on yli 10 000 kg, lisähintaa saa vain 90 %:iin saakka yli 10 000 kg ylimenevältä osalta ja sen jälkeen vain alennetun tavoitehinnan. Hintaporras- tuksen katsotaan olevan niin suuren, ettei viljelijöiden kannata ylittää tuotantokiintiötään.

Kaksihintajärjestelmä toimikin toivottulla tavalla: tuotanto aleni vuonna 1986 noin 4 %, ja tämän kehityksen arvioidaan jatkuvan hieman hidastuneena myös vuonna 1987. Koska samalla vähittäishinta aleni tuntuvasti (1.50 mk/kg eli noin 8 %), kanamunien kulutus kasvoi noin 6 %, minkä seurauksena vienti väheni 8 milj. kg.

10.4. Vientikustannusmaksut

Maatalouden osuuden ylituotannon vientikustannuksista (-subventioista) arvioi-

tiin olleen viime vuonna 550 milj. mk. Vuonna 1987 vientikustannusmaksut ovat alustavan arvion mukaan maatalouden osalta vastaavasti noin 219 milj. mk.

Vientikustannusmaksuja kannettiin vuonna 1986 seuraavasti:

Maito: 5.5 p/l 1.1.-31.7. ja 2.5 p/l 1.8.-30.9. sekä 0.5 p/l aikana 1.10.-31.12. (yhteensä 105 milj. mk).

Sianliha: 5 p/kg 1.1.-30.6. ja 1 p/kg 1.7.-31.12.

Lannoitevero: 23 p/kg 1.7.85—31.8.1986 ja 19 p/kg 1.9.-31.12.

Rehuseosvero: 16—12 p/kg 1.1.-31.8., 9 p/kg 1.9.-30.9. ja 7.5 p/kg 1.10.-31.12.

Vuoden 1986 alusta tuli voimaan valkuaisrehuvero. Sen mukaan raakavalkuaisesta kannetaan veroa 1.50 mk/kg, ei kuitenkaan viljan valkuaisesta. Kunkin rehun lopullinen vero määräytyy valkuaisisällön mukaan. Tähän menettelyyn päädyttiin sen tähden, että valkuaisen hinta oli suhteellisen edullinen muihin rehun komponentteihin verrattuna ja johti siten ilmeisesti liialliseen valkuaisen käyttöön.

Vientikustannusmaksuja arvioitiin ker-tyneen vuonna 1986 seuraavasti:

Maito	105 milj.mk
Kiintiömaksu	25 -''-
Sianliha	5 -''-
Lannoitevero	256 -''-
Rehuseosvero	105 -''-
Valkuaisvero	65 -''-
Öljyväkirehuvero	5 -''-
Lisätyt markki- noimismaksut	30 -''-

Yhteensä	596 milj.mk.
-----------------	---------------------

Koska sianlihan vientikatto alittui 1 milj. kg:lla, siitä aiheutui 11 milj. mk:n säästö, mikä hyvitetiin maataloudelle. Tällainen siirto on mahdollinen lain mukaan kotieläintuotteiden osalta. Viljan osalta tapahtuvaa alitetta ei sen sijaan oteta huomioon vähentävänä tekijänä. Kerätyt maksut ylittävät maatalouden osuuden (550 milj. mk), mikä vähentää markkinoimismaksuja vuonna 1987.

10.5. Tuotannon tukeminen

Tuotantopolitiikka koskee maassamme pääasiassa tuotannonrajoittamista. On olemassa kuitenkin eräitä toimia, jotka tähtäävät tuotannon lisäämiseen. Tärkein niistä on *naudanlihan tuotantotuki*, jonka avulla pyritään nostamaan teuraspainoja. Tämä katsottiin tarpeelliseksi 1970-luvun puolivälissä, jotta kotimaista naudanlihaa olisi riittävästi. Maidontuotannon alentuessa vähenevät myös teuraseläimet, joten odotettavissa on, että naudanlihantuotanto tulee myös lopulta alenemaan. Ainoastaan teuraspainoja nostamalla voidaan tuotantoa lisätä tai tuotannon alenemista hidastaa. Tällä hetkellä tuotantotuki on ilmeisesti liian korkea, koska ylituotannosta on muodostunut pysyvä ongelma. Väliaikainen tuen alentaminen voisi olla perusteltua. Teuraspainojen nostaminenhan ei ole kovin taloudellistakaan.

Tuotantotuki toteutetaan siten, että naudanlihalle maksetaan lisähintaa teuraspainon ylittäessä annetut rajat. Yli 160 kilon teuraille (yli 130 kilon hiehoille) maksetaan lisä hintaa liitetaulukon 7 alaviitteen mukaan. *Lampaanlihalle* maksetaan myös ylimääräistä *tuotantopalkkiota*. Tuotantotuki toteutetaan maatalouden sisäisenä tulosiirtona eli se otetaan huomioon maataloustuloratkaisuissa.

Varsinaista pihvikarjan pitoa tuetaan maksamalla ns. *emolehmäpalkkiota*. Sen suuruus oli 850 mk/lehmä vuonna 1986. Järjestelmän piirissä oli noin 4 900 lehmää vuonna 1986. Uusia sopimuksia ei tehty vuonna 1986.

Varsinaista *viljan tuotantotukea* ei ole olemassa. Rukiin ja rehuviljan tuotantoa tuetaan kuitenkin erityisellä aluetuella maan pohjoisissa osissa. Rukiin tuotantopalkkio oli 25 p/kg ja rehuviljan tuotantopalkkio 210 mk/ha.

11. Hintapoliittinen tuki

Maatalouden kokonaistuotosta on noin 2 mrd. mk hintapoliittista tukea, joka

maksetaan valtion budjetista ja josta siten muodostuu kuluttajasubventio. Kyseinen erä on mukana aina maataloustuloneuvotteluissa, joissa se on vähitellen muotoutunut ja kasvanut. Hintojen korotuksesta on nimittäin osa siirretty tavoitehintatuotteisiin ja osa hintapoliittiseen tukeen. Tällä tuella tasoitetaan maatalouden sisäisiä tuloeroja, mutta se toimi myös inflaation hidastamiskeinona 1970-luvun puolivälissä, jolloin osa maidon hinnan korotuksesta siirrettiin ns. maidon lisähintana budjetin kautta maksettavaksi. Sinne se on myös jäänyt pysyvästi.

Hintapoliittisen tuen tärkeimmät erät ovat alueittain ja tilakoon mukaan maksettava tuki sekä maidon ja lihan lisähinta. Viimeisimmässä maataloustuloratkaisussa hintapoliittiseen tukeen varattiin yhteensä 2071.0 milj. mk, josta aluetukea oli 576.7 milj. mk, pinta-alalisiä 583.8 milj. mk, maidon, lihan ja kananmunien lisähintaa 877.5 milj. mk, ja satovahinkokorvauksia 33.0 milj. mk.

Viljelmäkoon mukaista tukea (ns. pinta-alalisiä) maksetaan koko maassa viljelijöille, joiden tulot jäävät alle minimirajan. Tuki on lisäksi sidottu tilan pinta-alaan ja kotieläinten määrään eli ns. jakoyksikköihin (1 hehtaari on yksi jakoyksikkö, samoin 1 lypsylehmä, liho-tussika 0.2 jakoyksikköä, jne.). Suurimmillaan tuki on 7—8 hehtaarin tiloilla. Pinta-alalisen suuruus oli 584 mk jakoyksiköltä vuonna 1986. Pohjois-Suomessa sitä maksetaan korotettuna aina 50 %:iin saakka.

Aluetukea maksetaan maidon ja lihan tuottajille tuotantoavustuksena tuoteyksikköä kohti. Tätä varten maa on jaettu kaikkiaan 8 alueeseen, joille kullekin on erikseen määrätty maidon ja lihan tuotantoavustus. Aluetuella on huomattava merkitys Pohjois-Suomen viljelijöille, sillä esim. maidon aluetuki on Oulun läänissä 15.0—29.0 p/l. Aivan maan pohjoisimmissa osissa maidon aluetuki oli 63 p/l ja sianlihan tuki 75 p/kg ja naudanlihan tuki 8.70 mk/kg. Tällä tuella on pystytty tasoittamaan tuloeroja hyvin paljon. Arvioiden mukaan tuotantotuki on 3/4 maataloustulosta maan pohjoisosissa.

Rehun hintaa alennetaan maan pohjoisosissa maksamalla erityistä alennustukea, joka voi olla jopa 45 % ostorehukustannuksista, kuitenkin enintään 9 450 mk vuodessa.

Maidon lisähintaa ruvettiin maksamaan vuonna 1974 inflaation hidastamiseksi. Aluksi se oli tasasuuruinen, mutta myöhemmin sitä on porrastettu maitomäärän mukaan (ks. liitetaulukko 7), joten siitä on tullut maatalouden sisäinen tulonjakoväline.

12. Investointituki

Valtio tukee maatalouden investointeja antamalla *halpakorkoisia lainoja* ja suoranaisia *avustuksia* maatilatalouden kehittämisrahaston kautta. Niitä on myönnetty maatalouden rakenteen parantamiseksi ennen muuta kehitysalueille.

Kehittämisrahastoon siirrettiin vuoden 1986 aikana yhteensä 455 milj. mk. Korkotuloja ja lainojen lyhennyksiä oli vuoden aikana 440 milj. mk, joten käytettävissä oli yhteensä 895 milj. mk. Tästä käytettiin maatilalainoihin 737 milj. mk, maanostoihin 171.5 milj. ja loput mm. avustuksiin ja palkkioihin viljelijöille. Sen lisäksi budjetissa oli varattu 138.5 milj. mk käytettäväksi *korkotukeen*, minkä avulla voitiin alentaa yksityisiltä pankkilaitoksilta saatujen lainojen korkoja samalle tasolle kehittämisrahaston korkotason kanssa. Näitä korkotukilainoja myönnettiin arvion mukaan noin 765 milj. mk. Kehittämisrahaston lainat ovat menneet pääasiassa kehitysalueille, joten maan eteläosissa on jouduttu turvautumaan korkotukilainoihin tai tavallisiin korkeakorkoisiin lainoihin.

Investointitukijärjestelmään kuuluvat myös ns. *starttirahat*. Nuoret (alle 35 vuotiaat) viljelijät voivat saada valtion apua ryhtyessään viljelemään hankkimaansa maatilaa. Avustuksen määrä on ollut enintään 50 000 mk ja sitä on voinut käyttää mm. koneiden ja laitteiden tai esim. lannoitteiden ostoon. Tämän avustuksen avulla pyritään vähentämään nuorten viljelijöiden velkaantumista, joka voi helposti johtaa taloudellisiin vai-

keuksiin juuri uuden tilan perustamisen alkuaikoina. Starttirahoja oli käytettävissä yhteensä 142.5 milj. mk. Arvion mukaan 2 800 viljelijää sai tätä avustusta vuonna 1986. Rästia jäi vuodelle 1987 noin 110 milj. mk:n edestä. Tämän vuoden budjetissa on starttirahoja varten käytettävissä 155 milj. mk.

Vuonna 1983 tuli voimaan laki maatalouden *investointivaruudesta*. Sitä uudistettiin hieman vuonna 1986. Sen perusteella viljelijä voi tehdä investointivaruksen, joka on 30 % maatalouden puhtaan tulon määrästä, kuitenkin enintään 40 000 mk. Tämä määrä vähennetään verotuksessa, mutta otetaan huomioon myöhemmin poistoja tehtäessä. Viljelijän on lisäksi sijoitettava puolet varauksesta rahalaitokseen. Tämän järjestelmän tarkoituksena on parantaa investointien ajoittamista.

Maatalouden *velkaantuminen* on lisääntynyt nopeasti. Maatilatalouden velat kasvoivat vuoden 1984 noin 17 830 milj. mk:sta noin 20 150 milj. mk:aan vuonna 1985 eli noin 13 %. Luottokanta oli vuonna 1980 noin 10 460 milj. mk. Kehitystä on pidettävä liian nopeana. Se voi johtaa rahoitusvaikeuksiin varsinkin juuri perustetuilla tiloilla.

13. Sosiaalipolitiikkaa

Viljelijöiden sosiaaliturvaa on parannettu jossain määrin viime vuosina, joskin vielä on varmaankin tehtävää. Tärkeimpiä asioita ovat eläketurva, sairaus- ja tapaturmakorvaukset, vuosiloma ja viikkovapaa.

Maatalousyrittäjien *työeläke* MYEL on lakisääteinen ja se on verrattavissa muiden sektoreiden eläkkeisiin. Viljelijä maksaa eläkemaksua työtulojensa perusteella, mutta valtio maksaa myös osan eläkekuluista. Viljelijä saa vanhuuseläkkeen täytettyään 65 vuotta ja eläkkeen suuruus määräytyy hänen maksujensa perusteella. MYELin puitteissa hänellä on myös mahdollisuus saada sairaseläkettä.

Kotieläntaloutta harjoittavat viljelijät voivat saada *vuosilomaa* 16 päivää. Lo-

ma pitenee maataloustulosopimuksen mukaisesti 1 vuorokaudella lomavuoden 1987/88 alusta ja samoin myös lomavuoden 1988/89 alusta. Kunta palkkaa täksi ajaksi lomittajan. Järjestelmästä aiheutuvat kustannukset maksaa pääasiassa valtio, mutta maatalous osallistuu kustannusten kattamiseen siten, että maataloustuloa alennetaan maataloustuloratkaisujen yhteydessä.

Sairauden tai muun syyn aiheuttaman työkyvyttömyyden ajaksi viljelijä voi saada kunnan palkkaamaa *sijaisapua*. Järjestelmään tuli parannuksia vuoden 1987 alusta. Valtio maksaa pääosan näistä kustannuksista, mutta maataloudelta peritään niistä osa maataloustuloratkaisussa. Tämän kustannuserän suuruus oli 9.5 milj. mk viime ratkaisussa.

Karjataloustyö ei salli viikonlopun pitämistä samalla tavalla kuin on yleensä mahdollista muissa ammateissa. Työviikko on siis 7-päiväinen. Asian korjaamiseksi on kehitteillä *viikkovapaa*-järjestelmä, jonka puitteissa viljelijä voi saada vapaapäivän lomittajan. Viljelijä maksaa osan tästä aiheutuvasta kustannuksesta ja valtio loput. Viljelijän maksama osuus lasketaan kuitenkin maatalouden kustannukseksi (12.7 milj. mk viime tuloratkaisussa), mikä hyvitetään maataloustuloratkaisun yhteydessä. Valtion maksama osuus luetaan puolestaan maataloustuloksi. Viikkovapaa voi saada korkeintaan 12 päivää vuodessa ja vain päivän kerrallaan. Järjestelmää ei ole hyödynnetty riittävästi.

Vuonna 1982 tuli voimaan maatalousyrittäjien *tapaturmavakuutuslaki*. Sen perusteella viljelijät saavat korvauksen työvahingon aiheuttamista kustannuksista. Viljelijät maksavat puolet (25.4 milj. mk viime vuoden hintaratkaisun mukaan) lisäturvan kokonaisuudesta. Tämä maksu otetaan kuitenkin huomioon maatalouden kustannuksena hintaratkaisussa, joten viljelijät saavat vastaavan kompensaation hinnoissa.

14. Onko ruoka kallista?

Koko vuoden ajan keskusteltiin ruuan hinnasta. Elintarvikkeidemme on väitetty

ja osoitettukin olevan kalliita. Tosin aivan yksiselitteisiä selvityksiä ei ole ollut käytettävissä, vaan esimerkiksi kuluttajien maksamia hintoja on vertailtu ns. ruokakorien hintojen perusteella. Ne ovat tietenkin eräällä tavalla suuntaa antavia, mutta eivät kelpaa täysin objektiiviseen tarkasteluun.

Hintavertailuja tehtäessä on kiinnitetty huomiota sekä tuottajahintaan että vähittäishintaan, jolloin tarkastelun kohteena ovat myös hintamarginaalit eli jalostuksen ja kaupan osuus. Keskustelussa on ollut mukana myös maatalouden tuki.

Suomen tuottajahinnat ovat kansainvälisten vertailujen mukaan varsin kalliita. Vain Norjassa ja Sveitsissä on yhtä korkeat tuottajahinnat. Hintojen kalleudelle löytyy kaksi selitystä: luonnonolot ja tuotantorakenne. Ilmasto-olot ovat maassamme varsin epäedulliset maataloudelle. Kasvukausi on lyhyt eikä syysviljoja voida juuri viljellä. Nehän takaisivat korkeamman sadon ja paremman laadun. Esim. Keski-Euroopassa ovat syysviljat hyvin yleisiä. Korkeasatoista maissia, joka on kevätilja, ei voida viljellä maassamme. Satotaso jää maassamme alemmaksi kuin vertailumaissa, vaikka tuotantokustannukset hehtaaria kohti ovatkin muutoin samat. Tästä seuraa, että tuotantokustannukset tuotettua viljakiloa kohti ovat maassamme korkeat. Se kertautuu edelleen kotieläintuotannossa. Erään selvityksen mukaan siianlihan tuotantokustannukset ovat maassamme samat kuin Tanskassa, jos rehu saadaan maahamme maailmanmarkkinahintaan. Tosin tällöinkään ei pystyttäisi kilpailemaan vientimarkkinoilla, joilla vienti on subventoitua ja dumpattua.

Tuotantorakenteemme on eräs selitys korkeisiin hintoihin. Tuotantokustannuslaskelmat osoittavat, että yrityskoon kasvassa kustannukset tuoteyksikköä kohti alenevat selvästi. Nykyinen tilakokomme on 12 ha peltoa ja esim. 9 lypsyylehmää maitotilaa kohti. Yrityskoon kasvattaminen kaksin- tai kolminkertaiseksi pudotaisi tuotantokustannuksia 10—20 %. Tosin vasta tällöin viljelijä saisi työllään saman palkan kuin palkattu maataloustyöläinen. Mutta kieltämättä ulkoisella rationalisoinnilla eli yrityskoon kasvatta-

misella voitaisiin alentaa tuotantokustannuksia, joskaan ei välttämättä ruuan hintaa, jos viljelijälle halutaan maksaa kunnan palkka.

Luonnonoloille me emme mahda mitään. Tuotantorakennetta voidaan muuttaa, jos niin halutaan. Rakennemuutos on sitä paitsi käynnissä koko ajan. Se on kylläkin hidasta ja eräät maatalouspoliittiset toimenpiteet kuten uusien yritysten koon rajoittaminen hidastavat sitä. Maa-seudun asutuksen nimissä halutaan myös hillitä rakennemuutosta. Ylituotanto estää myös yleensä tuotannon lisäämisen yksittäisillä tiloilla.

Hintajärjestelmällämme voi olla myös osuutensa korkeisiin hintoihin. Tuottajahinnat ovat tai näyttävät korkeilta, mikä lisää kiinnostusta maataloutta kohtaan. Tuotantopanosten hinnat pyrkivät tällöin nousemaan liikaa. Varsinkin maan hinta on noussut liian korkeaksi. Vaikka maan hintaa ei varsinaisesti oteta huomioon tuotantokustannuslaskelmissa, se heijastuu hintoihin velkojen korkojen kautta. Tuotantokustannusten nousun automaattinen kompensointi voi myös johtaa siihen, että kauppa pitää korkeaa tuotantopanosten hintatasoa, koska se katsoo viljelijän saavan korvauksen korkeampina tuottajahintoina. Tämän väitteen todistaminen on tietenkin vaikeaa, varsinkin kun kaupankin kesken on kilpailua viljelijäasiakkaista.

Jalostuksen ja kaupan marginaaleista eli jalostus- ja jakelukustannuksista on myös ollut keskustelua. Suljettu talous kuten Suomen markkinat voivat johtaa tehotomaan resurssien käyttöön ja sitä kautta tarpeettoman korkeisiin hintoihin. Meijerit ja teurastamot rationalisoivat jatkuvasti tuotantoaan, joten kustannussäästöjä on siltä osin saatu ja saataneen tulevaisuudessakin. Maan pienuus asettaa tietenkin omat rajansa tälle rationalisoinnille. Työllisyysnäkökohdat ovat myös samat kuin maataloudessakin. Nopea elintarviketeollisuuden rationalisointi johtaa ainakin alueelliseen työttömyyteen.

Tuen avulla voidaan tietenkin alentaa kuluttajan maksamia hintoja. Tuottajille voidaan maksaa suoraa tukea ja alentaa siten ruuan hintaa. Itse tuotantokustan-

nuksia sillä ei kuitenkaan voida alentaa. Suoran tuen kannattajat ajattelevat ilmeisesti, että vain osalle nykyisestä viljelijämäärästä taattaisiin nykyinen tuottajahintataso, mutta muut saisivat tuottaa joko maailmanmarkkinahintaan tai lopettaa kokonaan tuotantonsa. Tämä asetelma vaatii tuotantotavoitteen alentamista. Tuotannon rajoittaminen alentaa vientikustannusmenoja, mutta se ei alenna tuotantokustannuksia.

Seuraavaksi joudutaan kysymään, pu-dotetaanko tuotantotavoite alle omavaraisuuden. Jos halutaan säilyttää 100-prosenttinen lopputuoteomavaraisuus, tuotantoa ei tarvitse vähentää kovin paljoa nykyisestä tasosta. Jäljelle jäisi siis lähes nykyisen suuruinen maatalous. Pystyisikö se tuottamaan elintarvikkeet nykyistä halvemmalla, jos sille maksettaisiin suoraa tukea. Tuskinpa vain. Ainoa ratkaisu on rationalisoida tuotantoa raskaalla kädellä, eikä silloinkaan päästäisi paljoa halvemmalla. On nimittäin todettava, että varsinainen yritystoiminta tuskin koskaan haluaisi toimia niillä ehtoilla, joita tarjotaan viljelijöille: huono työpalkka eikä lainkaan korkoa omalle pääomalle. Suuretkin maatilat taitavat toimia nykyisin vain harrastuksina, jotka ovat mahdollisia muiden hyvien tulojen turvin. Maataloudesta aiheutuvat tappiot voidaan vähentää muista tuloista.

Jos suoraa tukea maksettaisiin vain osalle viljelijöistä, ja muut saisivat vain maailmanmarkkinahintaa, tuotanto alenisi ilmeisesti paljon alle omavaraisuustavoitteen. Loppu olisi tuotava ulkomailta. Koko kansantalouden kannalta korkeita tuotantokustannuksia ei voida juuri välttää muutoin kuin vapauttamalla tuonti ja sallimalla kotimaisen tuotannon alentua. Siinä on perusasetelma korkeiden tuottajahintojen alentamiseksi.

Vapaan talouden vallitessa osa tuotteista tulisi Suomeen jalostettuina ja dumpattuina, joten kuluttajahinnatkin alenisivat tuntuvasti. Kaupan marginaalit voisivat ainakin alkuun kasvaa, jos yleinen elintarvikkeiden hintataso alenisi. Kuluttaja ei ehkä aluksi saisikaan täyttä hyötyä alentuneista tuottaja- tai tukkuhinnoista. Mutta ulkomaisen kilpailun avulla hinnat alenisivat varmaan vähit-

täistasollakin.

On vielä otettava huomioon, että kuljetus- ym. kustannukset nostavat elintarvikkeiden hintoja, joten läheskään maailmanmarkkinahintaan eivät kaikki maamme kuluttajat voisi saada elintarvikkeitaan. Mikähän mahtaisi olla maidon hinta Lapissa avoimen kaupan vallitessa?

IV Yhteenveto ja loppupäätelmiä

Maataloudessa jatkui varsin tasainen ja tyydyttävä kehitys vuonna 1986. Kesän sato oli alkukauden kuivuudesta huolimatta normaali. Keskimääräinen hehtaarisato oli hieman suurempi kuin edellisvuonna ja pitkäaikaisen trendin mukainen. Viljasato oli kuitenkin pienempi kuin edellisvuonna, sillä viljelyala aleni noin 49 000 ha. Rehuviljaa on tosin edelleen yli oman tarpeen. Perunan ja sokerijuurikkaan sadot olivat varsin hyvät vuonna 1986.

Kotieläintuotanto aleni hieman viime vuonna. Maidontuotanto säilyi lähes edellisvuoden tasolla, vaikka sen alentamiseen on kiinnitetty paljon huomiota. Maidon kaksihintajärjestelmä ei ole vielä purrut riittäväällä voimalla.

Lihantuotannossa tapahtui vain vähäisiä muutoksia. Sianlihanuotanto oli edellisvuoden tasolla ja markkinat ovat hyvin tasapainossa. Vientikatto ei ylittynyt lainkaan viime vuonna. Koska kulutus kasvaa koko ajan, voidaan sianlihan tuotantoa lisätä hieman. Sen sijaan naudanlihan tuotanto ylittää edelleen selvästi vientikatton, vaikka tuotanto alenikin viime vuonna 2 milj. kg.

Kananmunien tuotanto aleni tuntuvasi eli 4 %. Se oli ilmeisesti seurausta vuoden alussa voimaan tulleesta kiintiöjärjestelmästä. Kun järjestelmän puitteissa alennettiin tavoitehintaa 1.50 mk/kg nostamalla vastaavasti tuotantotukea, vähittäishinta aleni myös, minkä seurauksena kulutus kasvoi 6 %. Tuotannon aleneminen ja kulutuksen lisäys pu-

dottivat kananmunien vientiä neljänneksellä.

Maataloudessa ei ollut juuri lainkaan inflaatiota vuonna 1986. Kustannusten nousu oli siis vähäistä ja vain maataloustuloa korottamalla 417.3 milj. mk eli noin 6 %:lla voitiin myös tavoitehintoja nostaa vajaa 1 %:n verran. Syksyn tarkistuksen yhteydessä oltiin hyvin lähellä tilannetta, että tavoitehintoja olisi pitänyt alentaa kustannusten pudottua runsaat 2 %. Maataloustuotteiden hinnoissa ei ole odotettavissa suuria muutoksia alkaneena vuonnakaan.

Maataloustulo nousi viime vuonna alustavan arvion mukaan 7 %. Tulojen nousu oli nopeaa vuosina 1982 ja 1983, mutta sen jälkeen kehitys on tasaantunut. Tuotanto ei enää kasva, joten tuloja voidaan nostaa vain tavoitehintoja korottamalla tai kustannuksia alentamalla.

Maataloutta ja ennen muuta elintarvikkeiden hintojen korkeutta arvosteltiin kiivaasti viime vuonna. Arvostelusta huolimatta maataloustulolakeja jatkettiin hieman muunnettuna vuoteen 1989/90 saakka. Arvostelua on aiheuttanut myös vientituen kasvu, sillä vaikka vienti ei olekaan kasvanut, maailmanmarkkinahintojen aleneminen on nostanut vientipalkkioiden määrää. Tuotanto- ja vientikattoja on edelleen alennettu uudistetuissa maataloustulolaissa, mutta valtiovalalla on edelleen päävastuu vientimenoista.

Tuotannon rajoittaminen on edelleen hallinnut maatalouspolitiikkaa. Pellon-

raivaus yritettiin saattaa luvanvaraiseksi, mutta laki äänestettiin eduskunnassa yli vaalien.

Kaikesta arvostelusta huolimatta maatalouden on syytä olla tyytyväinen vuoteen 1986. Ylituotantoa on saatu hieman supistetuksi. Kevään hintaratkaisu oli tyydyttävä ja niin tulokehitys oli myös normaali. Uusittu maataloustulolaki on voimassa vuosikymmenen loppuun, joten pahempia yllätyksiä ei pitäisi olla edessä lähivuosina.

Lähteitä:

Maataloustilastolliset kuukausikatsaukset
Maatilahallitus
Tilastokatsauksia, Tilastokeskus
Tilastollinen vuosikirja 1985/86
Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tilastot
Taloudellinen katsaus 1986, Valtiovarainministeriö
Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen tilastot
PSM-katsaus 3/1986
Suomen säädöskokoelma

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi ja maatalouden tuotantopanojen hintaindeksi alaindeksineen.

	Tuottajahintaindeksi	Tuotantopanojen hintaindeksi			
		Yhteensä	Tarvikehintaindeksi	Kone- ja kalustokust. indeksi	Rakennuskustannusindeksi
1970	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1971	103.7	107.9	103.6	109.2	109.2
1972	115.0	116.9	107.6	120.2	123.6
1973	129.4	135.6	122.2	133.4	155.5
1974	150.2	167.9	154.6	162.7	201.4
1975	188.2	205.9	188.4	208.3	230.2
1976	213.6	238.4	255.3	231.2	255.4
1977	229.4	273.6	267.3	258.1	281.4
1978	242.5	285.4	273.8	282.2	294.9
1979	257.2	304.3	282.8	308.7	325.6
1980	288.2	341.7	318.0	341.2	372.1
1981	324.5	394.0	384.9	374.6	400.8
1982	370.0	427.5	423.2	404.0	424.2
1983	394.8	464.2	461.3	445.7	454.3
1984	419.6	501.7	504.0	474.1	479.2
1985	448.4	527.0	531.4	495.9	499.6
1986 ^c	455	517	502	516	517

Liitetaulukko 2. Eräitä lukuja maatalouden rakenteesta.

	Tilojen ¹⁾ määrä 1000 kpl	Tilojen ¹⁾ keski- koko, ha	Maidonlähet- täjien luku- määrä 1000 kpl	Maatalouden työvoima 1000 henk.	% koko työvoimasta
	1970			190	404
1971			175	374	17.6
1972	274.4	9.31	163	339	16.0
1973	265.9	9.54	151	304	14.0
1974	258.2	9.79	140	303	13.6
1975	248.7	10.05	128	277	12.5
1976	242.7	10.26	119	244	11.3
1977	237.7	10.43	112	223	10.6
1978	232.8	10.60	104	20	10.0
1979	229.3	10.78	98	200	9.4
1980	224.7	10.96	91	200	9.1
1981	218.9	11.16	85	200	8.9
1982	212.6	11.42	78	206	9.0
1983	208.2	11.63	74	246 ²⁾	10.3 ²⁾
1984	203.9	11.85	70	242	10.0
1985			66	228	9.4
1986 ^c			63		

¹⁾ yli 1 pelto ha.

²⁾ Tiedonkeruumenetelmä uudistettu v. 1983, tiedot eivät ole vertailukelpoisia aikaisempiin.

Liitetaulukko 3. Eläinten lukumäärä kesäkuun laskennan mukaan sekä lehmien keskituotos.

	Lehmiä 1000 kpl	Keskituotos l/lehmä	Sikoja 1000 kpl	Kanoja 1000 kpl
1970	889.1	3677	1002.4	4470.9
1971	849.3	3806	1129.3	5249.0
1972	836.5	3889	1045.7	5963.7
1973	823.6	3839	1139.3	5869.0
1974	818.5	3856	1048.9	5803.2
1975	773.2	3997	1036.1	5943.3
1976	763.1	4200	1053.9	6333.2
1977	751.6	4197	1143.3	6245.1
1978	742.0	4260	1244.7	6046.4
1979	730.1	4336	1288.7	6029.4
1980	719.5	4478	1410.2	6040.7
1981	700.8	4450	1467.1	5200.2
1982	689.2	4493	1475.3	5291.5
1983	663.1	4778	1440.7	5440.4
1984	659.5	4799	1381.8 ¹	6025.3
1985	627.7	4834	1295.2 ¹	5922.4
1986	606.8	4854	1322.7 ¹	5532.1

¹ Lukuun sisältyvät myös meijereiden siat.

Liitetaulukko 4. Lannoitteiden myynti (kg/ha).

	N	P	K
1969—70	58.3	27.2	40.0
1970—71	63.7	29.4	43.5
1971—72	68.5	30.5	46.5
1972—73	69.4	30.8	47.4
1973—74	78.2	33.9	52.0
1974—75	85.8	34.2	53.9
1975—76	79.6	29.5	47.6
1976—77	65.4	25.0	41.1
1977—78	69.1	25.8	43.3
1978—79	76.9	27.8	47.4
1979—80	83.3	28.0	50.2
1980—81	82.4	27.8	49.3
1981—82	78.7	26.8	47.5
1982—83	91.4	29.9	53.8
1983—84	90.7	30.9	55.9
1984—85	88.9	30.5	55.3
1985—86	92.6	30.7	55.4

Liitetaulukko 5. Maatalouden tuotto käyvin hinnoin, milj. mk.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Kasvinviljelytuotto						
Ruis	148,8	121,3	67,2	184,4	220,8	195,1
Vehnä	310,9	345,8	544,3	901,8	902,9	988,7
Ohra	572,5	644,1	826,2	1338,5	1347,4	1451,9
Kaura	308,1	350,9	488,2	779,9	746,1	606,6
Ruokaperuna	216,5	198,8	362,3	205,6	221,8	290,7
Teollisuusperuna	98,6	102,5	110,6	182,0	211,7	209,5
Sokerijuurikas	286,3	253,5	349,6	454,0	425,3	373,1
Öljykasvit	116,7	182,1	264,3	288,0	294,5	343,6
Herneet	10,3	20,1	33,7	51,5	72,7	22,7
Nurmikasvien siemenet	26,4	42,5	45,6	43,5	60,7	36,2
Yhteensä	2145,1	2261,6	3092,0	4529,2	4503,9	4518,1
Puutarhatuotto						
Vihannekset	261,8	369,7	373,4	381,4	338,8	453,9
Juurekset	47,5	36,1	51,3	57,9	37,8	50,5
Hedelmät	40,3	46,9	30,3	50,6	43,4	40,3
Marjat	71,0	142,1	173,6	153,0	190,8	239,7
Yhteensä	420,6	594,8	628,6	642,9	610,8	784,4
Kotieläintuotto						
Maito	5762,5	6119,2	6881,9	7604,3	7955,5	7948,4
Naudanliha	2007,8	2380,2	2586,4	2836,8	3204,2	3480,1
Pikkuvasikanliha	2,5	4,1	4,2	2,9	3,0	1,6
Sianliha	1711,0	2057,9	2290,0	2422,3	2552,4	2787,7
Lampaanliha	19,6	23,9	28,4	31,3	34,3	42,6
Hevosliha	11,4	12,8	12,5	13,4	14,9	18,7
Siipikarjanliha	114,3	147,7	156,4	182,1	213,0	234,9
Villa	1,7	2,1	2,3	1,7	3,5	—
Kananmunat	577,7	674,2	764,2	826,0	908,5	918,5
Eläinten vienti	5,4	7,4	9,4	10,3	12,1	12,5
Yhteensä	10213,9	11429,5	12735,7	13931,1	14901,4	15445,0
Tuet						
Vilj.koon muk.hintapol.	283,2	351,3	426,8	500,4	560,4	567,8
Lypsylehm. luvun muk.	40,5	42,6	48,4	53,7	63,2	67,1
Ostoreh.hinnanl.korv.	27,4	34,3	44,6	49,4	49,8	52,3
Leipäviljan tuot.palk.	—	—	79,5	16,8	—	—
Rehuviljan tuot.palk.	—	—	28,7	30,3	31,7	41,9
Naudanlihan tuot.palk.	3,6	3,0	5,2	6,0	6,1	5,1
Käynnistystuki	—	—	0,0	10,0	57,2	110,5
Yhteensä	354,7	431,2	633,2	666,6	768,4	844,7

Liitetaulukko 5. jatkoa. Maatalouden kustannukset käyvin hinnoin, milj. mk.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Korvaukset						
Satovahinkojen korv.	7,9	2,3	426,8	19,1	7,0	33,0
Tuotann.muut.sop.(4a)	2,8	20,5	48,7	66,1	69,4	65,1
Kananm.tuot.väh.sop.	—	11,9	5,0	5,5	15,2	—
Maidontuot.väh.sop.	—	8,6	24,1	49,5	88,8	157,2
Sikatal.väh.sop.	—	—	—	1,5	13,2	13,2
Kotieläintal.väh.sop.	—	—	—	—	5,0	32,8
Kesannoimisop.	31,1	—	—	—	28,0	26,3
Yhteensä	41,8	43,3	504,6	141,7	226,6	327,6
Tuotto yhteensä	13176,1	14760,4	17594,1	19911,5	21011,1	21919,8
Indeksi (1980 = 100)	100,0	112,0	133,5	151,1	159,5	166,4
Muutos edell.vuodesta %	+ 18,2	+ 12,0	+ 19,2	+ 13,2	+ 5,5	+ 4,3
Kustannukset						
Väkilannoitteet	1232,3	1333,9	1635,8	1745,9	1744,4	1949,5 ¹
Maatalouskalkki	69,8	41,7	72,8	130,7	89,7	140,2
Väkirehut	2416,6	3097,5	3752,4	3419,1	3468,2	3249,4 ²
Rehunsäilöntäaineet	86,5	95,8	93,6	126,9	140,7	155,1
Kasvinsuojeluaaineet	134,4	141,4	140,7	192,5	221,9	229,4
Työvälineet ja laitteet	77,8	85,2	96,7	112,4	120,2	128,6
Kuorittu maito	20,7	20,5	24,4	21,3	18,6	17,1
Hera	2,4	3,0	3,7	4,6	6,3	8,0
Poltto- ja voiteluaineet	609,8	701,9	866,9	833,6	931,6	921,7
Sähkö	209,2	243,7	273,7	274,9	292,8	311,7
Ostosiemenet	237,3	274,7	378,2	398,1	395,5	492,6
Palkat	271,7	278,9	304,7	299,4	317,8	311,6
Sosiaalikulutus	122,1	130,8	142,5	146,4	161,1	158,9
Kone- ja kalustokust.	2210,7	2526,5	2764,4	3104,5	3359,4	3531,1
Rakennuskustannus	870,8	969,5	1096,2	1287,8	1310,7	1395,6
Korkokustannus	505,8	590,5	686,3	769,0	919,1	976,2
Eläinten tuonti	0,6	0,8	0,3	1,3	1,1	1,4
Yleiskustannus	724,9	809,4	888,8	1028,9	1138,4	1208,7
Kustannus yht.	9803,4	11345,7	13222,1	13897,3	14637,5	15186,8
Indeksi (1980 = 100)	100,0	115,7	134,9	141,8	149,3	154,9
Muutos edell.vuodesta %	+ 20,0	+ 15,7	+ 16,5	+ 5,1	+ 5,3	+ 3,8
Tuotto	13176,1	14760,4	17594,1	19911,5	21011,1	21919,8
Kustannus	9803,4	11345,7	13222,1	13897,3	14637,5	15186,8
Maataloustulo	3472,7	3414,7	4372,0	6014,2	6373,6	6733,0
Indeksi (1980 = 100)	100,0	101,2	129,6	178,3	189,0	199,6
Muutos edell.vuodesta %	+ 13,1	+ 1,2	+ 28,0	+ 37,6	+ 6,0	+ 5,6

¹ Uuden laskelman mukaan 1855.4 milj.mk

² ” ” ” ” ” 3022.3 milj.mk, jolloin kustannus yht. 14865.6 milj.mk
ja maataloustulo 7054.2 milj.mk

Liitetaulukko 6. Maatalouden tuotto vuoden 1980 hinnoin, milj, mk.

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Kasvinviljelytuotto						
Ruis	148,8	111,3	55,1	128,4	139,3	115,7
Vehnä	310,9	330,8	447,6	630,9	621,6	635,7
Ohra	572,5	509,9	566,5	836,1	795,8	818,7
Kaura	308,1	286,3	343,5	499,2	446,7	343,8
Ruokaperuna	216,5	190,6	221,0	216,4	254,0	224,8
Teollisuusperuna	98,6	89,2	81,4	129,8	140,2	125,9
Sokerijuurikas	286,3	215,0	251,2	337,1	290,7	223,8
Öljykasvit	166,7	164,5	198,9	249,0	190,0	197,4
Herne	10,3	11,6	16,2	21,5	26,2	12,9
Nurmikasvien siemenet	26,4	28,0	37,7	34,3	46,1	23,6
Yhteensä	2145,1	1937,2	2219,1	3082,7	2950,6	2722,2
Puutarhatuotto						
Vihannekset	261,8	271,0	289,1	325,8	279,5	282,6
Juurekset	47,5	32,8	25,1	48,6	33,5	38,9
Hedelmät	40,3	56,5	32,6	53,7	44,5	48,1
Marjat	71,0	122,4	152,4	133,0	116,2	130,9
Yhteensä	420,6	482,7	499,2	561,1	473,7	500,5
Kotieläintuotto						
Maito	5762,5	5577,7	5557,4	5679,3	5649,8	5395,6
Naudanliha	2007,8	2150,1	2059,8	2039,4	2194,3	2229,7
Pikkukasikanliha	2,5	3,7	3,7	2,5	2,5	1,2
Sianliha	1711,0	1825,4	1829,5	1795,0	1727,2	1746,4
Lampaanliha	19,6	21,8	24,0	26,2	28,3	32,7
Hevoseliha	11,4	11,4	10,1	10,1	10,1	11,4
Siipikarjanliha	114,3	128,7	124,9	138,5	149,1	155,2
Villa	1,7	1,6	2,0	1,4	3,0	—
Kananmunat	577,7	583,5	565,2	606,3	647,4	628,3
Eläinten vienti	5,4	6,5	7,5	7,3	8,3	8,0
Yhteensä	10213,9	10310,4	10184,1	10306,0	10420,0	10208,5
Tuet						
Vilj,koon muk.hintapol.	283,2	309,2	349,6	386,8	408,4	394,1
Lypsylehm.luvun muk.	40,5	37,5	39,6	41,5	46,1	46,6
Ostoreh.hinnanal.korv.	27,4	30,2	36,5	38,2	36,3	36,3
Leipäviljan tuot.palk.	—	—	65,1	13,0	—	—
Rehuviljan tuot.palk.	—	—	23,5	23,4	23,1	29,1
Naudanlihan tuot.palk.	3,6	2,6	4,3	4,6	4,4	3,5
Käynnistystuki	—	—	0,0	8,1	41,7	76,7
Yhteensä	354,7	379,5	518,6	515,6	560,1	586,3

Liitetaulukko 6. jatkoa, Maatalouden kustannukset vuoden 1980 hinnoin, milj. mk

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Korvaukset						
Satovahinkojen korv.	7,9	2,0	349,6	14,8	5,1	22,9
Tuotannonmuutossop,(4a)	2,8	18,0	39,9	51,1	50,6	45,2
Kananm.tuot.väh.sop.	—	10,5	4,1	4,3	11,1	—
Maidontuot.väh.sop.	—	7,6	19,7	38,3	64,7	109,1
Sikatal.väh.sop.	—	—	—	1,2	9,6	9,2
Kotieläintal.väh.sop.	—	—	—	—	3,6	22,8
Kesannoississop.	31,1	—	—	—	20,4	18,3
Yhteensä	41,8	38,1	413,3	109,7	165,1	227,5
Tuotto yhteensä	13176,1	13147,9	13834,3	14575,1	14569,5	14245,0
Indeksi (1980 = 100)	100,0	99,8	105,0	110,6	110,6	108,1
Muutos edell.vuodesta %	+4,5	-0,2	+5,2	+5,4	0,0	-2,2
Kustannukset						
Väkilannoitteet	1232,3	1091,3	1247,5	1310,2	1211,5	1246,7
Maatalouskalkki	69,8	39,2	59,9	102,5	68,8	102,3
Väkirehut	2416,6	2530,3	2720,7	2185,2	1983,7	1860,9
Rehunsäilöntäaineet	86,5	89,2	87,9	115,2	117,8	124,4
Kasvinsuojeluaineet	134,4	129,9	124,2	146,4	150,6	155,6
Työvälineet ja laitteet	77,8	77,3	82,2	86,9	87,2	90,0
Kuorittu maito	20,7	17,2	13,6	10,9	8,5	7,1
Hera	2,4	2,6	2,6	2,6	2,7	2,4
Poltto- ja voiteluaineet	609,8	564,2	679,4	611,1	663,1	650,0
Sähkö	209,2	208,6	219,1	229,3	248,5	255,0
Ostosiemenet	237,3	233,0	270,6	261,8	242,5	285,7
Palkat	271,7	249,6	242,7	223,4	213,7	191,7
Sosiaalikulutus	122,1	117,1	113,5	109,3	108,3	97,7
Kone- ja kalustokust.	2210,7	2299,1	2342,6	2385,0	2420,1	2453,4
Rakennuskustannus	870,8	891,7	956,3	987,7	992,2	1008,0
Korkokustannus	505,8	511,6	542,4	594,9	636,7	720,2
Eläinten tuonti	0,6	0,7	0,2	1,0	0,8	0,9
Yleiskustannus	724,9	712,5	728,0	805,7	840,8	850,0
Kustannus yht.	9803,4	9765,1	10433,4	10169,1	9997,5	10102,0
Indeksi (1980 = 100)	100,0	99,6	106,4	103,7	102,0	103,0
Muutos edell.vuodesta %	+4,4	-0,4	+6,8	-2,5	-1,7	+1,0

Liitetaulukko 7. Maataloustuotteiden tavoitehinnat.

	Ruis ¹ (Etelä- alue) p/kg	Vehnä ¹ p/kg	Maito ² p/l	Naudan- liha ³ (kaikki) mk/kg	Sian- liha mk/kg	Kanan- munat mk/kg	Rehu- ohra ¹ p/kg	Rehu- kaura ¹ p/kg	Lam- paan- liha ⁴ mk/kg
1.9.1960	47.50	50.00	30.65		2.75	2.60			
1.9.1961			30.82		2.72	2.55			
1.9.1962	49.50		31.85	(2.73)	2.80	2.45			
1.3.1963			32.70		2.98	2.57			
1.9.1963	52.00	54.00	34.13	(2.80)	3.05	2.60			
1.3.1964			36.06	(2.90)	3.21				
1.9.1964	58.00	60.00	38.14		3.36	2.70			
1.3.1965			40.79		3.46	2.80			
1.9.1965			40.34	2.95	3.36				
1.3.1966				3.44					
1.9.1966	58.00	60.00	41.98	4.05	3.45	3.00			
1.9.1966	58.00	60.00	41.14	4.05	3.45	3.00			
1.9.1967			45.16	4.13					
1.3.1968			48.95	4.53	3.60				
1.6.1968	61.00	63.00	49.32	4.63	3.80	3.15			
1.1.1969				5.06	4.00	3.20			
1.4.1970	63.00	62.00	49.57	5.71	4.20	3.35			
1.1.1971	64.00		51.52	5.93	4.42				
1.9.1971			52.79	6.08					
1.4.1972	66.00	62.00	59.00	6.48	4.42	3.50			
1.4.1972 ⁵⁾	68.85	65.00	65.67	6.54	4.44	3.50	(44.09)	(39.89)	(5.23)
1.5.1973	72.85		71.67	7.54	5.01	3.85	46.09	41.89	7.54
1.4.1974	78.85	70.50	80.00	8.51	5.55	4.25	53.09	48.89	9.04
1.9.1974			84.67		5.88	4.48			
1.4.1975 ⁶⁾	94.85	85.00	87.67	9.76	7.21	5.38	68.09	63.89	11.04
1.9.1975			92.67		7.46	5.52			
1.12.1975				9.85		5.38			
1.3.1976	97.85	87.00	108.70	10.35	8.01	5.52	72.09	65.89	12.04
1.3.1977 ⁷⁾		90.00	119.20	11.75	8.78		76.09	69.89	14.04
1.9.1977			123.20	13.65	9.11				15.94
1.5.1978			126.20						
1.9.1978	104.85	96.00	130.90	14.05	9.36	5.87	78.59	72.39	16.54
1.2.1979 ⁸⁾	114.85	106.00	134.60	14.40	9.66	6.17	83.59	77.39	17.04
1.9.1979	124.85	114.00		14.90		6.30			17.54
1.4.1980	159.00	148.00	146.60	16.40	10.31	6.85	101.00	94.50	19.10
1.9.1980	161.00	150.00	152.60	17.14	10.91	7.25	103.00	96.50	20.00
1.3.1981	177.00	164.00	160.60	18.69	11.86	7.85	123.00	114.50	21.50
1.9.1981	187.00	172.00	171.90	19.44	12.31	8.20	128.00	119.50	22.30
1.3.1982	207.00	190.00	182.90	20.44	13.01	8.75	142.00	133.50	23.40
1.9.1982	207.00	190.00	188.90	20.73	13.14	8.88	142.00	133.50	23.80
1.9.1982 ⁹⁾	202.70	185.80	188.90	20.73	13.14	8.88	138.00	129.50	23.80
1.3.1983			197.20	21.56	13.68	9.23			24.80
1.4.1983	220.70	204.80	202.70	22.01	13.98	9.46	151.00	141.50	25.30
1.9.1983	220.70	204.80	205.70	22.31	14.18	9.60	151.00	141.50	25.30
1.3.1984	231.00	211.00	212.70	23.01	14.68	9.90	156.00	146.00	

1.4.1984	245.00	218.00	216.70	23.31	14.98	10.05	161.00	150.00	25.60
1.9.1984	245.00	218.00	221.60	23.91	15.38	10.20	161.00	150.00	26.15
1.3.1985	264.00	231.00	228.60	24.67	16.05	10.50	170.00	158.00	26.15
1.9.1985	264.00	231.00	230.10	24.67	16.05	10.50	170.00	158.00	26.15
1.1.1986	264.00	231.00	230.10	24.67	16.05	9.00	170.00	158.00	26.15
1.4.1986	270.00	233.00	232.00	24.97	16.25	8.80	170.00	158.00	25.15

Alaviitteet taulukkoon 7.

- 1) Viljan hinta 1.4.72 alkaen tammikuun hinta, sitä ennen syyskuun hinta. Voimassa satokauden alusta lukien. Satovuodesta 1983/84 alkaen viljan tavoitehinnat tilatasolla. Tätä ennen VV:n tukkuostohintoja.
- 2) Maidon hinta 1960—1962 4 %:sta maidosta p/kg ja vuodesta 1963 uudesta rasvanmäärityksestä johtuen 3.9 %:sesta maidosta, mikä vastasi aikaisempaa 4 %:sta maitoa tuotantoavustuksineen. Vuodesta 1967 lähtien ilman tuotantoavustusta sekä vuodesta 1973 alkaen keskirasvaisesta maidosta p/l ilman tuotantoavustusta.

Maidolle maksettu valtion varoista lisähintaa meijerien vastaanottamasta maidosta

1.4.1974—31.3.1975	7 p/l	
1.4.1975—28.2.1977	22 p/l	
1.3.1977 alkaen	15 p/l	
1.9.1981 alkaen	15 p/l	200 000 litraan asti
1.3.1982 alkaen	16 p/l	200 000 litraan asti
1.4.1983 alkaen	15 p/l	200 000 litraan asti
1.3.1984 alkaen	13.5 p/l	200 000 litraan asti
1.9.1985 alkaen	12 p/l	150 000 litraan asti

sekä lisäksi porrastettua lisähintaa

1.2.1979—31.3.1980	2 p/l	24 000 litraan asti
1.4.1980—31.8.1980	7.5 p/l	30 000 litraan asti
1.9.1980 alkaen	8.3 p/l	30 000 litraan asti
1.3.1981 alkaen	9.8 p/l	30 000 litraan asti
1.9.1981 alkaen	10.5 p/l	30 000 litraan asti
1.9.1983 alkaen	11.5 p/l	30 000 litraan asti

Porrastetun lisähinnan maksamisen perustana oleva maitomäärä lasketaan vuosijaksoittain 1.9. alkaen.

Vuoden 1986 alusta lukien maksetaan kananmunista lisähintaa seuraavasti:

Tuotantokiintiö	Lapin ja Oulun läänit		Muualla maassa	
	mk/kg		mk/kg	
	1.1.86	1.4.86	1.1.86	1.4.86
0-10 000 kg	2.20	2.60	1.95	2.30
yli 10 000 kg:n menevä osa	1.50	1.50	1.50	1.50

- 3) Lisäksi maksettu valtion varoista tuotantopalkkiota

1.4.1974—31.3.1975	1.00 mk/kg	sonni ja hieho yli 160 kg
1.4.1975—31.8.1979	1.30 mk/kg	sonni ja hieho yli 160 kg
1.9.1979 alkaen	1.30 mk/kg	sonni ja hieho 160—210 kg
	2.00 mk/kg	sonni ja hieho yli 210 kg
1.4.1980 alkaen	1.30 mk/kg	sonni ja hieho 160—210 kg
	2.20 mk/kg	sonni ja hieho yli 210 kg
1.4.1981 alkaen	1.30 mk/kg	sonni 160—210 kg
	2.20 mk/kg	sonni yli 210 kg
	2.20 mk/kg	hieho yli 160 kg

1.9.1981 alkaen	1.50 mk/kg	sonni 160—210 kg
	2.50 mk/kg	sonni yli 210 kg
	2.50 mk/kg	hieho yli 160 kg
1.3.1982 alkaen	1.90 mk/kg	sonni 160—209 kg
	2.90 mk/kg	sonni yli 210 kg
	1.00 mk/kg	hieho 130—159 kg
	2.90 mk/kg	hieho yli 160 kg

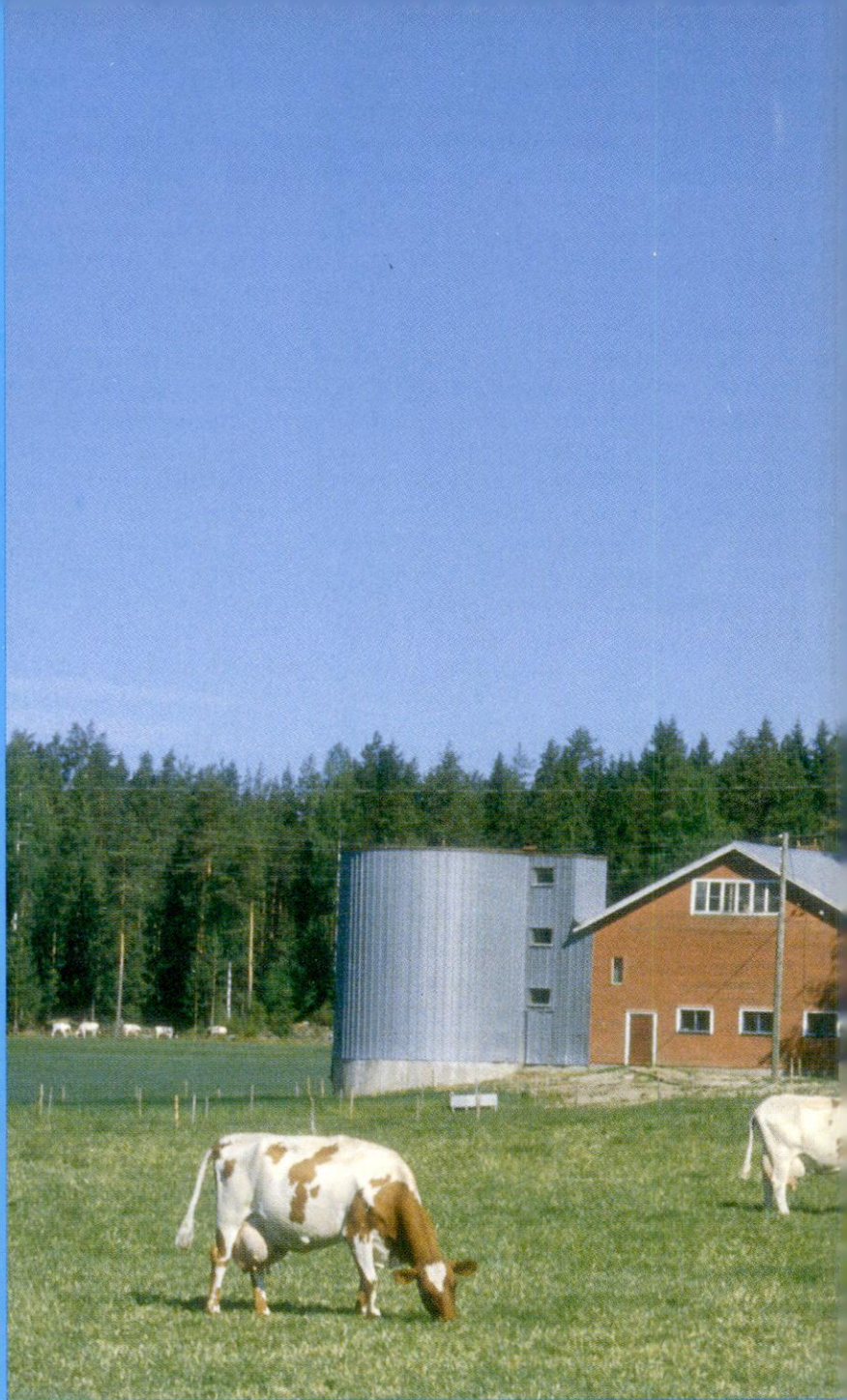
4) Lisäksi maksettu tuotantopalkkiota lampaanlihasta

1.8.1977—31.8.1980	1.30 mk/kg	
1.9.1979—31.3.1980	2.00 mk/kg	
1.4.1980 alkaen	2.20 mk/kg	
1.9.1981 alkaen	2.50 mk/kg	
1.3.1982 alkaen	2.90 mk/kg	
1.9.1983 alkaen	3.20 mk/kg	
1.3.1984 alkaen	3.70 mk/kg	
1.3.1985 alkaen	5.20 mk/kg	16 kg ja yli
	4.70 mk/kg	12—16 -kiloinen
1.4.1986 alkaen	6.20 mk/kg	16 kg ja yli
	5.70 mk/kg	13-16 -kiloinen

- 5) Naudanlihalle ja sianlihalle uusi tilastopohja
- 6) Lihan tavoitehintoja sovellettiin 1.3. alkaen
- 7) Lihan tavoitehintoja sovellettiin 1.2 ja kananmunien tavoitehintaa 1.4. alkaen
- 8) Lihan tavoitehintoja sovellettiin 12.1. alkaen
- 9) Viljan hinta tilahintatasossa 1982 alkaen

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja

- No 39. Karlsson, L. ja Nevala, M.: Maatalouden rakenteen kehitysennusteet eri menetelmillä (Summary: Structural Development in Finnish Agriculture until year 2000 — Forecasts and Forecasting Methods). 1979, 36 s.
- No 40. Rouhiainen, J. Changes in Demand for Food Items in Finland 1950—77 with Consumption Forecasts for 1980, 1985 and 1990. 1979, 84 s.
- No 41. Tutkimuksia Suomen maatalouden kannattavuudesta. Tilivuosi 1976 (Summary: Investigations on the profitability of agriculture in Finland business year 1976). 1979, 70 s.
- No 42. Tutkimuksia Suomen maatalouden kannattavuudesta. Tilivuosi 1977 (Summary: Investigations on the profitability of agriculture in Finland business year 1977). 1980, 70 s.
- No 43. Studies on Agricultural Income, Price and Support Policy. 1980, 67 s.
Hemilä, K. Characteristics and main goals of agricultural price policy in Finland
Hanhilahti, H. Subsidies in Finnish agricultural policy
Torvela, M. Economic results of farming in Finland
Järvelä, H. Taxation in farmers in Finland
Kettunen, L. Administered price formation of agricultural products and the use of computer models in Finland
- No 44. Tutkimuksia Suomen maatalouden kannattavuudesta. Tilivuosi 1978 (Summary: Investigations on the profitability of agriculture in Finland business year 1978). 1981, 70 s.
- No 45. Maatalousekonomian tutkimusta 30 vuotta. Lantbruksekonomisk forskning 30 år. 1982, 232 s.
- No 46. Tutkimuksia Suomen maatalouden kannattavuudesta. Tilivuodet 1979—1981 (Summary: Investigations on the profitability of agriculture in Finland business years 1979—1981). 1983, 121 s.
- No 47. The Economy of Crop Production. The Fifth FinnishHungarian-Polish seminar on agricultural economics Finland, June 13—16, 1983, 182 s.
- No 48. Heikkilä, A-M: Perheviljelmän koko ja viljelijäperheen toimeentulon lähteet. (The size of family holdings and the source of farm family income.) 1984, 95 s.
- No 49. Kettunen, L. Maatalouden omavaraisuus Suomessa vuosina 1970-83. Summary: Self-sufficiency of Finnish agriculture in 1970-83. 1985, 75 s.
- No 50. Finnish agriculture in 1985. 1986, 42 s.
- No 51. Anon. Tutkimuksia Suomen maatalouden kannattavuudesta. Tilivuodet 1982-84. Summary: Investigation of the profitability of agriculture in Finland in business years 1982-84. 1986, 136 s.

ISBN 951—9202—43—9
ISSN 0438—9808